

ONTMOETINGEN

BIJ DE BRON

HUGO BOUTER

ONTMOETINGEN
BIJ DE BRON

*Bronnen in de Boeken van Mozes,
en hun betekenis*

Boeken om de Bijbel
Gouda

ONTMOETINGEN BIJ DE BRON

Copyright © H. Bouter

Omslagontwerp: Thomas van Oostrum

Druk: Offsetdrukkerij van der Perk, Nieuw-Lekkerland

Uitgave: Boeken om de Bijbel, Gouda

Distributie: Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn

ISBN 90-70926-15-6

NUGI 635

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*'En hij toonde mij een rivier
van water des levens,
helder als kristal,
ontspringende
uit de troon van God
en van het Lam'*

Openbaring 22:1

INHOUD

WOORD VOORAF	9
1. INTRODUCTIE	11
- De stad van God	11
- De rivier van God	12
- De tent van God is bij de mensen	13
2. DE PARADIJSRIVIER	15
- De hof van Eden	15
- De boom van het leven	16
- Christus en de Geest	17
- Het water van het leven	18
- Gods lusthof	20
3. DE BRON VAN DE LEVENDE	22
- Op de vlucht	22
- Gods interventie	23
- De weg terug	24
- Tot God gebracht	26
4. DE PUT VAN DE EED	28
- De betekenis van Berseba	28
- Typologische lessen	29
- Water in de woestijn	31
- Abraham te Berseba	32
- Isaak te Berseba	33
5. DE BRUID BIJ DE BRON	35
- De vrouw van het Lam	35
- De Geest en de bruid	36
- De voorbereiding van de bruid	38
- Wie is die Man?	39

6.	BRONNEN IN HET LAND	41
	- Als vreemdeling in het beloofde land	41
	- Zaaïen en oogsten in het land	43
	- Waterputten in het land	44
7.	EEN PUT IN HET VELD	47
	- De goede Herder en zijn bruid	47
	- Een machtige Heiland	48
	- Christus als Dienaar van de besnijdenis	50
8.	DE LEGE PUT	52
	- De Jakobsbron	52
	- Jozef in de put	53
	- Een vruchtboom aan een bron	54
	- Dotan (= twee bronnen)	55
9.	MOZES IN MIDJAN	57
	- De verworpen Verlosser	57
	- Ik heb nog andere schapen	58
	- Een bruid uit de volken	60
10.	MARA EN ELIM	62
	- De eerste woestijnervaringen	62
	- Mara	64
	- De Here, uw Heelmeester	64
	- Elim	66
11.	WATER UIT DE ROTS	68
	- Opnieuw gebrek aan water	68
	- Gods waterbron	69
	- Massa en Meriba	71
12.	OPNIEUW: WATER UIT DE ROTS	74
	- De dood van Mirjam	74
	- De zonde van Mozes en Aäron	75
	- Spreek dan tot de Rots	77

13. DE SPRINGBRON	80
- Beër: een bron in de woestijn	80
- Wel op, gij bron	82
- De bron die vorsten groeven	84
14. EEN LAND VAN BRONNEN	86
- Een goed land	86
- Beken, bronnen en wateren	89
- Op bergen en in dalen	90

WOORD VOORAF

Hebt u misschien dorst? Ik bedoel daarmee: Hebt u innerlijke dorst, dorst naar God? Dat is het onderwerp van deze 'ontmoetingen bij de bron', een reeks van veertien Bijbelstudies over bronnen in de Boeken van Mozes. De waterbron is de plek van de ontmoeting, tussen mensen onderling maar ook van de mens met God. Het verkwikkende bronwater wijst heen naar een ánder soort water dat de dorst van onze harten lest. Het antwoord op de zojuist gestelde vraag is niet moeilijk: Ga naar Christus, en drink! Het levende water wordt u nog steeds aangeboden om niet. U moet echter wel tot Hem komen en drinken (Joh. 7:37-39). Hij wil u het nieuwe leven geven en de inwoning van zijn Geest, zodat uw dorst wordt gelest en er zelfs stromen van levend water uit uw binnenste zullen vloeien.

De hemelse Vader staat eveneens klaar om de Heilige Geest te geven aan hen die er Hem om bidden (Luc. 11:13). De Geest wordt in ons tot een fontein van water, dat springt tot in het eeuwige leven. De Geest wil ons hart openen voor de rijkdommen van Christus en van Gods Woord. God de Vader, de Zoon, de Heilige Geest, het geïnspireerde Woord: het is goed en nodig om ons aan deze Bronnen van hemelvreugde te laven. Het is zelfs van levensbelang om steeds eruit te drinken, erbij te blijven, erbij te *wonen*.

Ik spreek de hoop uit dat het lezen en overdenken van deze studies daartoe zal bijdragen. Ik heb mij beperkt tot de vijf Boeken van Mozes, hoewel het duidelijk is dat dit thema van de dorst naar God overal voorkomt in de Schrift. Gods Woord is er werkelijk vol van, en met name de Psalmen brengen het tot uitdrukking. Zoals een hert verlangt naar waterbekken, zo verlangt ons hart naar God (Ps. 42). Maar de Pentateuch legt — zoals in zoveel opzichten — ook voor dit onderwerp de noodzakelijke grondslag. De waterbronnen die wij hier vinden, zijn allemaal

in zekere zin variaties op het thema dat in Johannes 4 door de Here Jezus Zelf nader wordt toegelicht.

Ik sluit ieder hoofdstuk af met enkele regels van tamelijk bekende liederen. Deze (soms gedeeltelijke) aanhalingen zijn ontleend aan de bundel van Johannes de Heer en aan de bundel 'Geestelijke liederen', een uitgave van Uitg. Medema te Vaassen. De Bijbelcitaten zijn doorgaans ontleend aan de vertaling 1951 van het Nederlands Bijbelgenootschap.

Gouda, mei 2000

1

INTRODUCTIE

‘Een rivier - haar stromen verheugen de stad Gods’.

Psalm 46:5

De stad van God

Zonder water kunnen wij niet leven. Het is een van de eerste levensbehoeften. In het Midden-Oosten beseft men dat beter dan wij in onze westerse landen dat doen. In Bijbelse tijden had men ook geen waterleiding zoals wij die meestal kennen in onze steden en dorpen. Men was voor de watervoorziening aangewezen op rivieren en bronnen, en dikwijls waren de steden dan ook gesitueerd in de nabijheid daarvan.

Het gaat in ons citaat uit Psalm 46, dat het motto is van dit inleidende hoofdstuk, om een heel bijzondere stad: Jeruzalem, de stad van God Zelf, de stad van de grote Koning. Deze stad werd zo genoemd omdat de Here God er Zelf woonde en regeerde. Hij woonde daar in de tempel, en regeerde er door middel van door Hem gegeven koningen en profeten. God zorgde ook in praktische zin voor zijn volk en voorzorg in hun behoeften, zoals in de noodzaak van water.

Er was een rivier, en haar stromen (of: beken) verheugden

de stad Gods. Het is de vraag welke stromen of waterbekken daarmee bedoeld worden. Natuurlijk zorgde God voor het water dat nodig was voor de stad waar Hij zijn woonplaats had. Er waren diverse bronnen die de stad van water voorzagen.

De rivier van God

Mogelijk is ons psalmvers echter niet direct letterlijk bedoeld, want Jeruzalem lag niet aan een rivier. Het kan meer symbolisch bedoeld zijn, en dan wordt hier dus een bepaalde vorm van beeldspraak gehanteerd zoals die wel vaker voorkomt in de Psalmen. Het gaat dan om een bijzondere rivier met een profetische en geestelijke betekenis: namelijk de rivier van God, de beek van God, en die is altijd vol water (vgl. Ps. 65:10).

Dat betekent: er is bij God een volheid van zegen te vinden, en Hij deelt die met milde hand uit aan zijn volk. Hij lest onze dorst, Hij drinkt ons met het water des levens. Profetisch gezien valt bij deze rivier van God te denken aan de tempelbeek, die in het vrededijk van Gods heiligdom zal uitgaan (Ezech. 47:1-12).

Het laatste Bijbelboek schetst een soortgelijk beeld. Johannes op Patmos ziet in zijn laatste visioen een rivier van levenswater, blinkend als kristal, die uitgaat vanuit de troon van God en van het Lam in het nieuwe Jeruzalem (Openb. 22:1-2). Het levenswater (een beeld van de levendmakende Geest) noemt Johannes daar in één adem met de boom van het leven (een type van Christus Zelf). In hoofdstuk 2 hopen wij deze beide beelden nader toe te lichten.

In feite voert dit ons terug naar het begin van de Bijbel, want in Genesis 2 en 3 vinden wij de paradijsrivier en de boom des levens. Deze voorzieningen die God had getroffen voor de eerste mens — maar die Adam en Eva door hun zonde hadden verbeurd — worden de verlore zondaar nu om niet geschonken. En dat op een veel hóger niveau, want het gaat in de Openbaring van Johannes om de definitieve vervulling van de beelden uit Genesis. De typen vinden hun belichaming in de Persoon van Christus en in de gave van de Heilige Geest. Zo

wordt Gods oorspronkelijke scheppingsplan tot vervulling en voltooiing gebracht door middel van de verlossing in Christus, zodat God daadwerkelijk kan wonen bij de mensen.

Hiermee wil ik overigens niets afdoen aan de historische werkelijkheid van Genesis 1 tot 11. De gebeurtenissen van deze hoofdstukken hebben echter ook een diepe geestelijke en profetische betekenis. Dat geldt zowel voor het begrip 'rivier' als voor het begrip 'stad', dat in deze introductie onze aandacht vraagt. Kaïn werd de eerste stedebouwer, nadat hij was weggegaan van het aangezicht des Heren, en hij noemde die stad naar zijn zoon Henoeh (Gen. 4:17). Dat was echter niet de stad van God, de stad van de grote Koning. Die stad — Jeruzalem, de stad van de vrede — kwam pas op Gods tijd. En het aardse Jeruzalem wees heen naar het hemelse Jeruzalem, de stad van de levende God, die Hij voor de zijnen heeft bereid.

De tent van God is bij de mensen

Die stad zal straks neerdalen uit de hemel. Ja, God zal wonen bij de mensen. Dat het is profetische perspectief dat de Bijbel ons biedt, en dit vergezicht zal in het komende vreedrijk en in de eeuwige toestand volledig worden vervuld. God woonde te midden van Zijn volk Israël, en Hij woont nu in de Gemeente. Straks zal Hij *in het nieuwe Jeruzalem* wonen bij de mensen, dat wil zeggen: bij de verlost mensheid op de nieuwe aarde. Het onderscheid tussen Israël en de volkerenwereld is dan voor goed verdwenen (Openb. 21:3).

Het is altijd Gods wens geweest om bij de zijnen te wonen, en daartoe verlost Hij hen steeds uit de macht van de tegenstander. Dat geldt ook voor ons als christenen die mogen weten gekocht en betaald te zijn met het bloed van Christus. Wij zijn Gods eigendom en wij zijn ook tot Hem gebracht, om voor altijd bij Hem te wonen en Hem groot te maken.

Dan voorziet Hij ook in onze behoeften. Zo is er ook *nu* een rivier, vol van water, vol van vrede, vol van vreugde, waaruit wij mogen putten. Die rivier verheugt de stad van God, en die

‘stad’ is in de huidige bedeling van de genade de Gemeente van de levende God, het geheel van alle ware gelovigen (Matt. 5:14; 1 Tim. 3:15).

Hebt u nog dorst? Innerlijke dorst, dorst naar God? Ga dan naar Christus, en drink! Het levende water wordt u nog steeds aangeboden om niet. U moet echter wel tot Hem komen en drinken (Joh. 7:37-39). Hij wil u het nieuwe leven geven en de inwoning van zijn Geest, zodat uw dorst wordt gelest en er zelfs stromen van levend water uit uw binnenste zullen vloeien.

*U bent de Bron van liefde en zegen,
die in het heiligdom ontspringt;
zalig is hij die op zijn wegen,
ja, eeuwig van uw volheid drinkt.*

DE PARADIJSRIVIER

‘Er ontsprong in Eden een rivier om de hof te bevochtigen, en daar splitste zij zich in vier stromen’.

Genesis 2:10-13

De hof van Eden

Ergens in het tweestromenland, tussen de twee rivieren Eufraat en Tigris, heeft waarschijnlijk de hof van Eden gelegen waarin God de eerste mens plaatste die Hij had geformeerd. Meestal spreken we over het ‘paradijs’. Dat woord is van Perzische oorsprong en betekent ‘lusthof’. Het komt maar een paar keer voor in het Oude Testament, onder andere in Hooglied 4:13. Die tekst heeft ook betekenis voor ons onderwerp, zoals wij nog zullen zien.

Het gaat ons nu vooral om de geestelijke en symbolische betekenis van de paradijsrivier en de boom van het leven. Het is frappant dat de Bijbel niet slechts *begint* met het paradijs, maar er ook mee *eindigt*. In het laatste Bijbelboek vinden wij om zo te zeggen de *tegenhanger* van de hof van Eden: een hémels paradijs, het paradijs van Gód (Openb. 2:7).

Er zijn zowel parallellen als contrasten met Genesis. Het is

nadrukkelijk niet het paradijs van en voor de mens, maar het paradijs van God Zélf. Het is zijn lusthof, en het is een grote genade dat God zijn kinderen wil laten delen in zijn eigen vreugde. In dat paradijs van God kan de zonde niet meer binnendringen en is er ook geen plaats meer voor de duivel en voor de dood. Dit zijn dan overwonnen vijanden (1 Kor. 15:26; Openb. 21:4). Zelfs de boom van de kennis van goed en kwaad komt er niet meer voor (vgl. Gen. 2:9; 3:3 met Openb. 2:7; 22:2,14). Dat is heel opmerkelijk.

De conclusie moet wel zijn dat de mogelijkheid tot zondigen dan niet meer aanwezig is: het geweten kan ons niet meer aanklagen. Door het volbrachte werk van Christus zijn wij nu al gezuiverd van besef van kwaad, van een slecht geweten (Hebr. 10:22). Dat is onze positie in Christus: in Hem zijn wij volkomen rein. Maar wij weten maar al te goed dat een gelovige na zijn bekering toch nog zondigt, en dat zijn geweten hem dan aanklaagt. Dan is er belijdenis van zonde nodig om de praktische gemeenschap met God te herstellen. In het paradijs van God zal dat voorgoed voorbij zijn.

De boom van het leven

De beschrijving van de hof van Eden begint met het geboomte dat de HERE God uit de aardbodem deed opschieten (Gen. 2:9). De boom des levens in het midden van de hof wordt daarbij apart vermeld, evenals de boom der kennis van goed en kwaad. Daarna volgen enkele mededelingen over de paradijsrivier (Gen. 2:10). In de hof zelf ontsprong een rivier om die te bevochtigen en vruchtbaar te maken. Zij splitste zich daar in vier stromen, en deze vier rivieren brachten ook vruchtbaarheid in de hele toenmalig bekende wereld. Vanuit de hof vloeyde er een stroom van levend water naar de omringende landen.

Het is misschien niet toevallig dat de boom van het leven in Genesis 2 als eerste wordt genoemd, en dan pas het levenswater. Logisch geredeneerd is de volgorde omgekeerd: zonder water kan er helemaal geen sprake zijn van boomgroei. Beide

dingen, beide zegeningen in de schepping horen gewoon bij elkaar en zijn niet los verkrijgbaar. Maar het accent ligt hier kennelijk op de boom des levens, die een beeld is van Christus Zelf. Hij was de ware Rechtaardige, de Mens die terecht gezegend was omdat zijn vertrouwen volkomen op God gericht was (Ps. 1:3; Jer. 17:7-8). Hij was als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht gaf op zijn tijd. Hij is gestorven om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardiging. Als de verhoogde Here heeft Hij vanuit de hemel de Heilige Geest uitgestort hier op aarde. De Geest kon niet komen vóórdat Jezus verheerlijkt was (Joh. 7:39).

Christus en de Geest

Christus en de Geest horen dus bij elkaar en zijn niet van elkaar te scheiden, evenals de boom en het water des levens bij elkaar horen. Maar de nadruk valt in de Schrift allereerst op de Persoon van Christus (waarachtig Mens, en waarachtig God), en het werk dat Hij heeft volbracht hier op aarde. Dat is de basis voor de uitstorting van de Heilige Geest, die gekomen is om Christus te verheerlijken.

Als een milde regen, als een stroom van levenswater is de Geest op de aarde neergedaald. Water is een bekend Bijbels beeld van de Geest. Jesaja sprak er al over: 'Want Ik zal water gieten op het dorstige en beken op het droge; Ik zal mijn Geest uitgieten op uw nakroost en mijn zegen op uw nakomelingen. Zij zullen uitspruiten tussen het gras, als populieren langs de beken' (Jes. 44:3-4).

In Openbaring 22 is éérs sprake van een rivier van water des levens, die ontspringt uit de troon van God en van het Lam. Pas daarna lezen we over het geboomte des levens: dit staat niet alleen aan weerszijden van de rivier, maar ook midden op de straat die het nieuwe Jeruzalem doorkruist. De oorsprong van de rivier is echter de troon van God en van het Lam, d.i. de gestorven en opgestane Here (vgl. Openb. 5). Het werk van Christus wordt dus wel aangeduid als de grondslag van de

zegenstroom. De rivier ontspringt uit de troon van God én van het Lam. De Geest gaat uit van de Vader én van de Zoon, die hier op aarde het Lam van God geworden is (Joh. 14:26; 15:26; 16:7).

In Openbaring 2:7 is uitsluitend sprake van 'de boom des levens, die in het paradijs Gods is'. Christus Zelf belooft in dit vers aan de overwinnaars in de gemeente te Efeze, dat Hij hun van die boom te eten zal geven. Hier ontbreekt iedere beschrijving van de rivier, alle nadruk valt op de boom van het leven. Christus belooft hier aan de overwinnaars dat zij bij Hem zullen zijn in de heerlijkheid. Hij heeft ons nu al het eeuwige leven geschonken; wij bezitten dat in Hem. Maar dan zal Hij Zélf ons erfdeel zijn, en wij zullen ons vrijelijk met Hem mogen voeden. Hij die het Centrum is van al Gods regeringswegen (vgl. Openb. 5:6), is ook het Middelpunt van het paradijs van God. De toegang tot Hem kan niemand ons meer ontzeggen. Er is geen cherub die met een flikkerend zwaard de toegang verspert. Met Christus te zijn, bij Hem te zijn in het paradijs, dat is verreweg het beste (Fil. 1:23).

Zo heeft de Heiland het Zelf ook beloofd aan de misdadiger die met Hem gekruisigd was: 'Voorwaar, Ik zeg u, heden zult u met Mij in het paradijs zijn' (Luc. 23:43). Het ongestoorde genot van de boom van het leven zou die dag nog zijn deel zijn in de hemelhof. Wat zal het zijn om voor altijd met de Here te zijn! Het geloof in de gekruisigde Christus maakte voor deze man de toegang vrij. Dat geldt ook voor ons als wij ons vertrouwen stellen op de Here Jezus Christus. De reiniging van onze zonden en de bekleding met de klederen van het heil geven ons recht op het eeuwige genot van de boom des levens: 'Zalig zij, die hun gewaden wassen, opdat zij recht mogen hebben op het geboomte des levens en door de poorten ingaan in de stad' (Openb. 22:14).

Het water van het leven

Nu nog iets wat betreft het water des levens. Uit Genesis 2 blijkt

dat de paradijsrivier niet slechts de hof bevochtigde, maar ook de toenmalige wereld van water voorzag. Zij splitste zich in vier stromen. De Pison stroomde om het land Chawila, 'waar het goud is'. De Gichon stroomde om het land Ethiopië. En de Tigris en de Eufraat voorzagen het hele tweestromenland van water (Gen. 2:10-13). De stroom van levend water vormde een verkwikking voor de hele aarde.

Zo is het ook in geestelijk opzicht. Het water van het leven voorziet niet alleen in onze eigen behoeften als gelovigen, maar het vloeit ook naar buiten toe om zegen te verspreiden. Het is niet slechts in onszelf een fontein van water, dat springt tot in het eeuwige leven, maar de stroom van levend water vloeit ook uit ons binnenste naar buiten (Joh. 4:14; 7:38). Er is genoeg om een dorstige wereld te laven. Gods genadeaanbod is universeel.

In Openbaring 22 vinden wij dan ook een uitnodiging die wordt gericht tot eenieder die dorst heeft. Johannes schrijft: 'En wie dorst heeft, kome, en wie wil, neme het water des levens om niet' (Openb. 22:17). De rivier met levenswater stroomt niet alleen in de stad zelf, het nieuwe Jeruzalem, om de inwoners daarvan te laven. De zegenstroom reikt verder en is beschikbaar voor allen die nog buiten zijn. Het heil in Christus is om niet verkrijgbaar. Alle dorstigen mogen komen tot de wateren en drinken (Jes. 55:1).

De vier stromen omspannen om zo te zeggen de hele wereld. Het zijn grote en snelstromende rivieren. De wateren barsten los en bruisen; dat komt duidelijk tot uitdrukking in de namen van de eerste drie rivieren. De naam Eufraat betekent mogelijk ook 'vruchtbaar water', en die betekenis is ook heel toepasselijk aangezien het stromende water leven en vruchtbaarheid brengt. Zodoende brengt de aarde jong groen voort, zaadgevend gewas en vruchtbomen (vgl. Gen. 1:11-12).

Wanneer wij kinderen van God zijn geworden en 'geplant' zijn in Gods hof, dan mogen wij voor Hem vrucht dragen (Rom. 7:4). Wanneer wij 'gegeten' hebben van de boom des levens, d.i. Christus Zelf, hebben wij van Hem eeuwig leven ontvangen. Wij kunnen dan groeien in het geloof en in geestelijk opzicht vruchtbomen worden, die geplant zijn aan waterstromen. Het

water des levens is zoals gezegd een beeld van de levendmakende Geest, die in iedere ware gelovige woont. De Geest lest niet alleen onze eigen dorst, maar doet ons ook vrucht dragen: vrucht voor God en voor de naaste. De vrucht van de Geest is volgens het Nieuwe Testament négenvoudig: ‘...liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing’ (Gal. 5:22).

Gods lusthof

De hof van Eden was Gods lusthof, maar door de zondeval is dat aardse paradijs verloren gegaan. Er is nu een nieuw, een hemels paradijs, waarin de ontslapen gelovigen thans reeds met Christus zijn. Zij horen daar onuitsprekelijke woorden, die het een mens niet geoorloofd is uit te spreken (2 Kor. 12:4). Het paradijs van God zal straks vanuit de hemel neerdalen — in de gedaante van het Nieuwe Jeruzalem — en de boom en het water des levens zullen tot heil van de mensheid in het komende vreedelijk dienen. De bladeren van het geboomte zijn tot genezing van de volkeren (Openb. 22:2). Mogelijk is het eten van de *vrucht* van het geboomte alleen voorbehouden aan de bewoners van de stad (Openb. 22:14).

Maar er is ook een andere en actuele toepassing te maken. Er is meer dan alleen het verre verleden, en de mogelijk nabije toekomst. De Gemeente van de levende God is namelijk *in deze bedeling* Gods ‘lusthof’ op aarde, ook al is dat helaas zeker niet altijd duidelijk zichtbaar. Dit thema brengt ons tenslotte tot wat wij vinden in Hooglied 4, waarnaar aan het begin van dit hoofdstuk al is verwezen.

De bruidegom zegt daar van de bruid: ‘Een afgesloten hof bent u, mijn zuster, bruid, een afgesloten wel, een verzegelde bron. Wat uit u opspruit, is een lusthof [een paradijs] van granaatappelbomen, met kostelijke vruchten, hennabloemen en nardusplanten, nardus en saffraan, kalmus en kaneel, met allerlei wierookstruiken, mirre en aloë, met al de kostbaarste specerijen’ (Hgl. 4:12-14). Er zijn dus tal van vruchten en kostbaarhe-

den die de bruidegom aantreft bij zijn bruid. Dat is ook het geval met de Gemeente: haar hemelse Bezitter vindt zijn vreugde en blijdschap in haar. Christus vindt verkwikking in zijn 'lusthof', allerlei kostelijke vruchten, ja, zelfs kostbare specerijen en welriekend reukwerk.

Zo kende ook het eerste paradijs — althans het land Chawila waar de Pison stroomde — nog andere rijkdommen dan water en boomvruchten. Er was daar goud van goede kwaliteit en edelgesteente, namelijk de steen chrysopraas. Verder was er een welriekende balsemhars (Gen. 2:12). Goud en edelstenen spreken van Goddelijke heerlijkheid, majesteit en luister. Wij vinden ze ook weer terug in het Nieuwe Jeruzalem (Openb. 21:18-21). De stad heeft de heerlijkheid Gods, want Hij heeft zijn heerlijkheid op haar gelegd. De verheerlijkte Gemeente is getooid met de glorie van haar Here en Bruidegom. De balsemhars, de bedólah (Statenvert.), spreekt van het heilig reukwerk dat opstijgt tot eer van God en van het Lam (vgl. Openb. 5:8; 8:3). Onze aanbidding is geheel voor Hem, nu en tot in eeuwigheid!

*Ik ken een rivier, en haar heerlijke vloed,
stroomt vredig en zeeg'nend steeds voort.
Zij straalt en zij glanst als met vurige gloed;
wie heeft van die stroom niet gehoord?*

*Die 't hoort en die dorst heeft, die koom',
en drink' uit die zaal'gende stroom.
Die wil neme 't water des levens om niet,
dat God uit genade u biedt.*

DE BRON VAN DE LEVENDE

‘En de Engel des HEREN trof haar aan bij een waterbron in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur’.

Genesis 16:7-14; 24:62; 25:11

Op de vlucht

Een onverwachte ontmoeting bij de bron: dat is het thema van Genesis 16. Zulke ontmoetingen komen vaker voor in het Boek Genesis, zoals wij nog wel zullen zien. Dit is een onderwerp dat regelmatig terugkeert. De waterbron is de plek van de ontmoeting, en dat niet alleen tussen mensen onderling, maar ook tussen de mens en God Zélf. Misschien is dat wel het meest karakteristieke van dit hoofdstuk: *God* zoekt de mens, zelfs wanneer die van Hem is afgedwaald. Wij zien hier een God van liefde, die een arm en verloren mensenkind opzoekt en te hulp komt. Hij is El-Roï, dat is de God des aanzien, die naar ons omziet nog vóórdát wij naar Hem vragen (vs. 13; vgl. Rom. 5:8; Ef. 2:1-10). In het Nieuwe Testament zien wij deze opzoekende God in de gedaante van de Zoon des mensen, die kwam om het verlorene te zoeken en te behouden, te redden van de ondergang (Luc. 19:10).

Zoals gezegd vond de ontmoeting plaats bij de bron. De Engel des Heren trof Hagar aan bij een waterbron in de woestijn (Gen. 16:7). Hij nam om zo te zeggen het initiatief, want Hij is rijk aan erbarming (Ef. 2:4). Hagar zocht de Here niet. Zij was op de vlucht voor haar meesteres Sarai; de naam Hagar betekent ook 'vlucht'. Zij verliet de mensen aan wie God zijn beloften had gedaan en Zichzelf had bekendgemaakt, de kring van mensen die Hij had gezegend. Zij ging haar eigen weg.

Daarmee keerde zij echter ook Góð de rug toe. Hagar vertoont hier het beeld van de eerste mens, die God de rug had toegekeerd. Adam verborg zich voor de God tegen Wie hij had gezondigd, en zijn oudste zoon Kaïn werd een zwerver en een vluchteling op de aarde. Dat typeert de mens van nature: hij is op de vlucht voor God, en is ver verwijderd van het aangezicht des Heren (Gen. 4:11-16). Er is een kloof gekomen tussen de mens en God, een kloof die wijzelf niet kunnen overbruggen. De zondige en schuldige mens is ver verwijderd van Gods vriendelijk aangezicht en van zijn Vaderhart.

Maar ook een gelóvige kan voor God op de vlucht zijn. Dat zien wij bijvoorbeeld in het leven van Jona, toen hij wegging van het aangezicht des Heren (Jona 1:3). Is dat misschien uw of mijn situatie? Ben ik op de vlucht voor God? Ben ik ongehoorzaam aan zijn stem, aan de opdracht die Hij mij heeft gegeven? Dwaal ik misschien net zoals Hagar rond in de woestijn van dit leven, de doolhof van deze wereld?

Gods interventie

Precies zoals dat bij Hagar het geval was, hebben ook wij te maken met een genadige God, die ons opzoekt in onze ellende. Dat deed Hij al bij de eerste mens, en Hij deed het ook bij Hagar. De Engel des Heren trof haar aan bij een waterbron in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur (vs. 7). Later wordt de ligging van de bron nog nader omschreven met de woorden: 'Zie, hij is tussen Kades en Bered' (vs. 14). Kades was een pleisterplaats in de woestijn ten zuiden van het land Kanaän. Vanuit

Kades-Barnéa (dat betekent 'heilige bron') trokken de verspieters op om het land te bezien. Bered is een onbekende plaats, die alleen hier vermeld wordt. Sur was een versterkte woestijnstad in het oosten van Egypte. Hagar was dus op weg naar Egypte, het land waaruit zij door Abram als slavin was weggevoerd.

Egypte is in de Schrift een beeld van de wereld zonder God, de wereld waaruit wij moesten worden verlost. Het is niet best met ons gesteld, wanneer wij later daarheen wensen terug te keren. Het is alleen Gods goedheid dat Hij ons dan opzoekt en een einde maakt aan een dergelijke vluchtpoging. Dat kan alleen totstandkomen 'bij de bron', waar wij ons heil zoeken bij het levende water van Gods Woord en van zijn Geest. Dat is de plaats waar wij de levende God ontmoeten: El-Roï, d.i. de Levende die naar ons ziet (vs. 13).

Natuurlijk heeft Hagar het heel moeilijk gehad. Zij was immers vernederd door Sarai, haar meesteres, en daarom was zij van haar weggevlucht (vs. 6). Wij kennen niet precies de aard van die vernedering, maar die zal zeker pijnlijk voor Hagar zijn geweest. Sarai heeft haar Egyptische slavin (vs. 1), die zij een bevoorrechte plaats had gegeven in haar huis (vs. 2-3), ongetwijfeld de les gelezen. Het is echter duidelijk dat Hagar zich niet boven haar meesteres had mogen verheffen (vs. 4). Zij had een terechtwijzing nodig. De verhoudingen waren scheefgegroeid en moesten gecorrigeerd worden.

De Engel des Heren beaamde dit ook: 'Keer naar uw meesteres terug en verneder u onder haar hand' (vs. 9). Hagar moest de les leren die zij kennelijk tot dan toe niet had willen leren. Het was pijnlijk, maar wel noodzakelijk dat zij de weg terug ging. Dat was inderdaad de onderste weg, een weg van vernedering, maar wel de weg tot zegen.

De weg terug

Het gesprek tussen Hagar en de Engel des Heren, d.i. de Here

Zelf, zoals bevestigd wordt in vers 13, bestond eigenlijk uit drie onderdelen. Het bevatte (1) een vraag, (2) een opdracht, en (3) een belofte van zegen. Het was een indringende vraag die de Engel tot haar richtte: 'Hagar, slavin van Sarai, vanwaar komt gij en waarheen gaat gij?' (vs. 8). De Engel wist wie zij was, en Hij herinnerde haar ook aan haar eigenlijke positie — de positie van ondergeschiktheid die ze verlaten had.

De vraag was in feite heel diepzinnig, en ook toepasbaar op de mens in het algemeen. Vrij vertaald luidt zij als volgt: Mens, waar kom je vandaan, en waarheen ben je op weg? Het is ook voor ons de moeite waard daarover na te denken. Wat is mijn oorsprong, en wat is mijn bestemming? Ik ben een schepsel van God, voortgekomen uit zijn hand en niet het product van een lange weg van evolutie. Wat is mijn bestemming? Ben ik op weg naar de hemel? Of naar Egypte, naar het verderf, de ondergang?

Aan Adam stelde God de vraag: 'Wáár zijt gij?' (Gen. 3:9). Want de mens had zich voor God verborgen. Hij had tegen God gezondigd en was van God gescheiden. In feite was hij ver van God verwijderd en nu zonder hoop voor de toekomst (vgl. Ef. 2:12). Aan Kaïn stelde God de vraag: 'Wát hebt gij gedaán?' (Gen. 4:10). Hij was de eerste moordenaar, een broedermoorenaar; hij had niet alleen tegen God, maar ook tegen zijn naaste zwaar gezondigd.

De vraag van Genesis 16 sluit hierop aan. Als ik beseft wat mijn toestand is en weet dat ik een zondaar ben, dan moet ik mij ook bezinnen op mijn toekomst. Ik moet de vraag onder ogen zien waarheen ik op weg ben. Wat zal mijn einde zijn? Aan deze vraag is echter ook een *opdracht* verbonden. Die opdracht luidt: Bekeer u! Zo lezen we het in deze geschiedenis: 'Keer terug...en verneder u...' (vs. 9). Bekering is niet moeilijk. In wezen is het een eenvoudige opdracht: wij moeten ons omkeren en teruggaan naar God. Tegelijkertijd is het toch ook een moeilijke opdracht, want wij moeten ons diep voor Hem buigen en boete doen in stof en as (vgl. Job 42:6). In deze weg van vernedering blijft er niets van onszelf over. Maar in de weg van bekering en wedergeboorte wordt de gemeenschap met God hersteld. Daarom is dit de weg tot ware zegen, tot waar geluk.

Dat was eigenlijk ook zo bij Hagar, want er werd een geweldige *belofte* gekoppeld aan het bevel van bekering. De moeilijke opdracht die Hagar kreeg, mondde uit in een rijke *zegen*. Haar zoon kon alleen door haar terugkeer naar haar meesteres worden erkend als het nageslacht van de aartsvader. Dat blijkt wel uit het vervolg. Abram gaf namelijk aan de zoon die Hagar hem ná haar terugkeer baarde, de naam die haar reeds door de Engel des Heren was geopenbaard: Ismaël (dat betekent ‘God hoort’). In die naam kwam tot uitdrukking dat de Here naar haar ellende had gehoord. En zo werd haar talrijke nageslacht — want Ismaël kreeg maar liefst twaalf zonen — indirect ook het nageslacht van Abram, hoewel de lijn van de belofte via Isaak liep (vs. 10-16; vgl. Gen. 17:20; 21:12-13; 25:12-18).

Tot God gebracht

Deze Goddelijke openbaring leidde ertoe dat Hagar bij de bron Lachai-Roï de naam des Heren aanriep. Het *noemen* van de naam des Heren (vs. 13), is in feite een daad van aanbidding. Het is het erkennen en het uitspreken van alles wat Hij voor ons is. Dat willen wij als christenen ook graag doen en daarom roepen wij Hem aan als onze Vader, in Jezus Christus onze Here. Wij mogen zijn grootheid uitspreken in onze liederen, gebeden en dankzeggingen.

Daarom is dit het hart van de christelijke eredienst, zoals de apostel ook bevestigt: ‘Laten wij dan door Hem Gode voortdurend een loffer brengen, namelijk de vrucht onzer lippen, die zijn naam belijden’ (Hebr. 13:15). De dankbare reactie, het antwoord op Gods openbaring aan ons in Jezus Christus, is dat wij onze God eren en verheerlijken, dat wij zijn kostbare naam prijzen in onze liederen en gebeden. Evenals Hagar kennen wij Hem als de Levende, die in zijn verkiezende genade naar ons heeft omgezien. Wij zijn verbonden met de levende en waarachtige God. Wij hebben een levende Here, die dood en graf heeft overwonnen.

Genesis 24 en 25 voegen nog iets hieraan toe. De bron Lachai-Roi werd later namelijk Isaaks woonplaats in het Zuiderland (Gen. 24:62; 25:11). Wij zien deze bron in het leven van Isaak dus als een permanente verblijfplaats, een vaste woonplaats. Zo zou het ook met ons moeten zijn. Wij komen niet alleen maar 'toevallig' bij de bron die God ons aanwijst op onze tocht door de woestijn. Nee, wij mogen daar *woning maken*. Dat is Gods bedoeling. Hij wil ons daar zegenen, zoals Hij ook Isaak zegende. Daarom zegt de psalmdichter: 'Welzalig zij die in uw huis *wonen*, zij loven U gestadig' (Ps. 84:5).

Zo wordt een rondtrekkende *pelgrim* die naar water smacht, later een *priester* in Gods huis. Hij heeft daar dan zijn verblijfplaats gevonden, een plaats van voortdurende gemeenschap met de God die leeft, een plaats van ononderbroken zegen (Gen. 25:11). Te leven, te wonen bij de Bron is méér dan het hebben van een incidentele ontmoeting met Hem!

*Waterstromen zal Ik gieten,
op het dorre, droge land;
koele bronnen zullen vlieten,
in 't verschroeiend oosterzand;
waar nu pelgrims smachtend gaan,
zal een hof des Heren staan.*

DE PUT VAN DE EED

‘Daarop ging zij heen en dwaalde door de woestijn van Berseba... Toen opende God haar ogen, en zij zag een waterput... Maar Abraham maakte Abimelek een verwijt over een waterput... En hij zeide: Voorzeker moet gij de zeven lammeren uit mijn hand aannemen, opdat het mij tot een getuigenis zij, dat ik deze put gegraven heb. Daarom noemt men die plaats Berseba, want die beiden hebben daar gezworen’.

Genesis 21:14-34; 22:19; 26:23-33

De betekenis van Berseba

De bron bij Berseba neemt zowel in het leven van Abraham als in dat van Isaak een belangrijke plaats in, zoals blijkt uit Genesis 21, 22 en 26. In Genesis 21 zien wij echter eerst *Hagar* bij een waterput in ‘de woestijn van Berseba’ (Gen. 21:14,19). Wij weten weliswaar niet of het in haar geval om precies dezelfde bron ging, maar aan de andere kant is het zeker niet toevallig dat hier reeds de naam Berseba wordt vermeld, terwijl in het slotdeel van dit hoofdstuk de betekenis daarvan nader wordt toegelicht.

Berseba betekent: ‘put van de eed’. In deze naam klinkt

zowel het Hebr. werkwoord voor ‘zweren’, alsook het woord voor ‘zeven’ door; dat laatste naar aanleiding van de zéven lammeren die Abraham aan Abimelek schonk als een getuigenis dat hij deze put had gegraven (Gen. 21:28vv.). Het is dus denk ik niet te gewaagd om te veronderstellen dat deze waterbron voor maar liefst drie Bijbelse personen veel heeft betekend: Hagar, Abraham en Isaak.

Berseba spreekt van Gods trouw aan zijn beloften, zijn eden. God doet zijn woord gestand jegens Abraham en jegens Isaak, maar ook jegens Hagar. Berseba is steeds de plek van het verbond: de verbondstrouw tussen God en mensen, maar ook tussen mensen onderling. Dat blijkt uit het vervolg van Genesis 21 en uit Genesis 26, waar sprake is van het pact tussen resp. Abraham en Abimelek, en Isaak en Abimelek. Evenals God trouw is aan zijn eden, mag dat van ons worden verwacht in de intermenselijke betrekkingen.

Typologische lessen

De geschiedenis van Hagar in Genesis 21 vormt in meerdere opzichten de tegenhanger van het verhaal van Genesis 16 (zie hoofdstuk 3). Beide verhalen speelden zich af in de woestijn, bij een waterput (resp. de put van de Levende, en de put van de eed). In beide gevallen kreeg Hagar een Goddelijke openbaring ten aanzien van haar zoon. In Genesis 16 was zij zwanger van Ismaël, maar in Genesis 21 moet haar zoon een jongen van een jaar of zeventien zijn geweest. In beide verhalen zag God naar haar om (Ismaël betekent ‘God hoort’). Hij hoorde naar Hagers ellende, maar Hij hoorde ook naar de stem van de jongen (Gen. 16:11; 21:17).

In Genesis 16 was Hagar op de vlucht voor haar meesteres Sarai. Die vlucht was voortijdig en daarom moest zij teruggaan. In Genesis 21 was haar vertrek definitief en in overeenstemming met Gods gedachten. De zoon van de slavin zou niet erven met Isaak, de zoon van de belofte. Hierin zijn diepe geestelijke lessen verborgen, zoals Paulus laat zien in Galaten 4. Het

illustreert belangrijke beginselen. De apostel toont ons in dat hoofdstuk dat de Gemeente een ánder erfdeel heeft dan het aardse volk van God, het tegenwoordige Jeruzalem.

Jodendom en christendom staan niet op één lijn met elkaar, zoals er ook een hemelsbreed verschil was tussen Ismaël en Isaak. Wij zijn geen kinderen van een slavijn, maar van de vrije. Het hémelse Jeruzalem is onze moeder, daarom zijn wij vrij van de slavernij van de wet. De bedeling van de wet is een ánder regime dan de heerschappij van de genade — die nu door rechtvaardigheid regeert tot het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Here (Rom. 5:21). Daarom staan wij als christenen niet onder de wet, maar onder de heerschappij van de genade (Rom. 6:14-15).

De conclusie moet dan ook zijn dat er voor judaïsme en wetticisme geen plaats is in de christelijke Gemeente. Ze dienen te worden weggedaan, evenals de slavijn met haar zoon werd weggezonden uit het huis van Abraham (Gal. 4:21-31). Ismaël is een beeld van de natuurlijke mens, die zijn weg in eigen kracht gaat. Hij zou 'een wilde ezel van een mens zijn' (Gen. 16:12). Maar vlees en Geest kunnen niet samengaan. Vlees en wereld gaan echter wel met elkaar samen (vgl. Gen. 21:21).

Er is echter ook een belangrijke profetische les aan dit voorval te ontlennen. Dat Ismaël werd weggezonden, betekende niet dat er voor hem helemaal geen toekomst was weggelegd. Hij werd wel degelijk gezegend, omdat hij ook een nakomeling van Abraham was. Gods belofte was: 'Maar ook de zoon der slavijn zal Ik tot een volk stellen, omdat hij uw nakomeling is' (Gen. 21:13). Er is zelfs sprake van 'een groot volk' (Gen. 21:18). Zoals reeds eerder door God was aangekondigd, kwamen er twaalf vorsten uit hem voort (Gen. 17:20; 25:16). Het is frappant dat de stammen van Israël ook twaalf in getal waren. Daarom is de zoon van de slavijn, Ismaël, een beeld van het aardse Israël — dat in de eindtijd ook een rijke zegen zal wegdragen.

De lijn van de belofte, de lijn van Gods verbond liep echter via Isaak. Met hem sloot de Eeuwige 'een eeuwig verbond' (Gen. 17:19). Isaak, de zoon die werd geofferd en later bij wijze van spreken weer opstond uit de doden, was een type van

Christus (Hebr. 11:17-19). Door Christus, het beloofde Zaad, behoren wij als gelovigen uit de volken nu ook tot Abrahams nageslacht. Wij zijn vast met Hem verbonden; en in Hem zijn wij gezegend met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten. De hemelse Gemeente heeft dan ook een uniek erfdeel. Als kinderen van de belofte en kinderen van de vrije zijn wij erfgenamen van God en medeërfgenen van Christus (Rom. 4:9-25; Gal. 3:16-29).

Water in de woestijn

Deze geschiedenis bevat echter ook veel praktische lessen voor ons geloofsleven. Als wij de Here aanroepen in de dag der benauwdheid, zorgt Hij voor uitredding. Hij zorgt voor water in de woestijn, zelfs voor 'geestelijke drank' (1 Kor. 10:4). Wij mogen kracht putten uit Gods beloften en dan onze reis vervolgen. Hij kent onze zorgen en behoeften, ook die van eenoudergezinnen — zoals Hagar en haar zoon in feite waren.

Nadat Hagar de tent van Abraham had verlaten, dwaalde zij een tijd lang rond door de woestijn van Berseba (Gen. 21:14). Als wij ervan uitgaan dat Abraham toen nog in het Zuiderland (de Negeb) woonde, in de buurt van Kades (Gen. 20:1), dan is Hagar eerst in noordelijke richting getrokken. Berseba lag aan de zuidgrens van Israëel. Later is ze weer teruggegaan naar de omgeving van Kades, in de woestijn Paran (Gen. 21:21). Daar is Ismaël gaan wonen. Dit gebied speelde bij de uittocht ook een belangrijke rol (Num. 10:12; 12:16; 13:3,26).

De kleine voedselvoorraad die ze had meegekregen, raakte snel uitgeput. Toen het water op was, legde ze haar zoon onder één van de struiken. Hagar ging huilend op een afstand zitten; zij kon het sterven van het kind niet aanzien. Toch was de redding nabij. God was niet ver, en Hij zou haar tranen drogen. Er was ook een waterbron in de buurt.

De naam Berseba wordt hier vermoedelijk genoemd als een teken van hoop (Gen. 21:14). Het zou al gauw blijken dat God zijn woord gestand deed en trouw was aan zijn belofte. Hij zag

niet slechts het moederleed van Hagar, maar hoorde in deze uitzichtloze situatie ook naar de stem van de jongen ('dàár waar hij was'). Hagar hoefde niet bevreesd te zijn. God zou voor hen beiden zorgen. Zij moest opstaan en, samen met haar zoon, een nieuw begin maken.

Toen opende God haar ogen, en zij zag een waterput; zij ging de zak met water vullen en liet de jongen drinken. God was met hem en hij groeide op; hij ging in de woestijn wonen en werd een boogschutter. Hij woonde in de woestijn Paran, en zijn moeder nam voor hem een vrouw uit het land Egypte. Zo bewees God zijn trouw aan Hagar en haar zoon Ismaël. Hagar had zeker niet tevergeefs water geschept uit de 'put van de eed'!

Abraham te Berseba

In het slotdeel van Genesis 21 zien wij vervolgens dat twee mensen *onderling* een verbond te Berseba sluiten, bij de 'put van de eed'. Het gaat hier om een verdrag tussen de herdersvorst Abraham en Abimelek, de koning der Filistijnen (vgl. Gen. 26:1). Dit verhaal borduurt door op de geschiedenis van Genesis 20, waarin een eerder conflict tussen beide mannen wordt beschreven — een conflict waarvan Sara de inzet was. Dit eindigde in een soort herstelbetaling van de kant van Abimelek. Deze zinspeelde hierop door te spreken over de 'vriendschap', d.i. de trouw, de loyaliteit die hij aan Abraham had betoond (Gen. 21:23).

De verhouding tussen beide vorsten werd vervolgens formeel vastgelegd in een verbond. Abimelek had zijn trouw bewezen, en Abraham moest dit nu ook doen. Dat gebeurde onder eedaflegging bij de waterput die Abraham claimde als zijn eigendom (Gen. 21:23,31). Later vonden soortgelijke handelingen plaats tussen Isaak en Abimelek en zijn legeroverste Pikol. De put van de eed werd toen weer opgegraven (Gen. 26:32-33). Abimelek betekent 'mijn vader is koning', en Pikol wil zeggen 'mond van allen' (dus zoiets als 'woordvoerder'). Mogelijk gaat het bij deze namen om bepaalde titels die van

vader op zoon werden overgedragen. Het verbond met deze heidense vorsten wijst profetisch heen naar de eindtijd, waarin het herstelde Israël zal heersen over de Filistijnen (vgl. Jes. 11:14; Ob: 19). Dan zal er een werkelijk bestendige vrede tussen Israël en de Palestijnen worden gesloten. Het prachtige getuigenis aan het adres van Abraham: 'God is met u in alles wat u doet' (Gen. 21:22), zal dan ten volle worden bewaarheid.

Na de verbondssluiting plantte Abraham te Berseba een tamarisk, een statige boom die veel op een ceder lijkt. En hij riep daar de naam van de HERE, de eeuwige God, aan (Gen. 21:33). Dit is opnieuw een verwijzing naar het vrederijk waarin God als El-Olaam, de eeuwige God, zal worden aanbeden. Aan de heerschappij van de Vredevorst zal geen einde komen. Zo knielde Abraham als een aanbidder neer bij de put van de eed en bracht hij de Eeuwige de dank die Hem alleen toekomt.

In Genesis 22 is opnieuw sprake van Berseba, ditmaal als de woonplaats van Abraham en Isaak (Gen. 22:19). Evenals zij de weg naar de berg Moria tezamen hadden afgelegd, gingen zij ook tezamen weer terug naar Berseba, naar de put van de eed. Dat is wel heel opmerkelijk, omdat wij juist in dit hoofdstuk God horen zweren bij Zichzelf, dat Hij Abraham rijkelijk zou zegenen en dat met (of: in) zijn nageslacht alle volken der aarde zouden worden gezegend (Gen. 22:16-18). Met deze heerlijke belofte kon de aartsvader terugkeren naar Berseba, en daar zal hij zeker nog vaak hebben teruggedacht aan deze Goddelijke toezegging.

Isaak te Berseba

Deze eed gold uiteraard ook Isaak, de zoon van de belofte, die Abraham bij gelijkenis uit de doden had teruggekregen (Hebr. 11:18-19). De Brief aan de Hebreeën bevestigt dit door in het meervoud over de 'erfgenamen der belofte' te spreken. De eed is het einde van alle tegenspraak, en door deze eedzwering wilde God des te nadrukkelijker aan alle erfgenamen van de belofte (zelfs inclusief de nieuwtestamentische gelovigen) het

onveranderlijke van zijn raad doen blijken (Hebr. 6:13vv.).

Isaak woonde later opnieuw in Berseba. Daar verscheen de Here hem en bevestigde Hij de rechtsgeldigheid van de belofte die Hij aan Abraham had gedaan. Deze Goddelijke openbaring maakte van Isaak eveneens een aanbidder. Hij bouwde daar een altaar en riep de naam des Heren aan (Gen. 26:23-25).

Isaak is een type van Christus als de opgestane en verheerlijkte Mens in de hemel, de Veelgeliefde, de Zoon van de belofte, de Erfgenaam. Hij is de Gezegende des Heren (vgl. Gen. 26:29). Als christenen zijn wij door het geloof met Hem verenigd en delen wij in de zegeningen die Hem zijn toegezegd. Het hemelse vaderland is ons deel en wij mogen ervan genieten, ook al zijn wij nu nog pelgrims op aarde. Evenals Isaak bezitten wij een tent, een put, en een altaar (Gen. 26:25).

Berseba heeft echter ook in dit hoofdstuk een spits naar de eindtijd toe. Christus is als Voorloper nu voor ons de hemel binnengegaan, naar de ordening van Melchisedek Hogepriester geworden in eeuwigheid. Deze 'aanstelling' heeft niet zonder een plechtige eed plaatsgehad. Want de Here heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid (Ps. 110:4; Hebr. 7:20-21). Maar dit eeuwige priesterschap zal Hij bij zijn wederkomst ook tot zegen van zijn aardse volk Israël uitoefenen, zoals reeds eerder in de geschiedenis van Abraham profetisch was aangeduid (Gen. 14:18-20). Dan zullen de volken samen met Israël worden gezegend. Er zal voor altijd vrede zijn. Zelfs de vroegere vijanden zullen komen en een verbond met Gods volk sluiten, zoals Abimelek dat deed met Isaak (Gen. 26:26-31). Wat een tijd zal dat zijn!

Dorst hier het hart naar Gods gerechtigheên,

't kan daar zich eeuwig laven.

O, daar, daarheen!

O, daar bent U,

de Bron en Heer des levens.

O, daar, daarheen!

DE BRUID BIJ DE BRON

‘Zij daalde af naar de bron, vulde haar kruik, en kwam naar boven. Toen liep de knecht haar tegemoet en zeide: Laat mij toch een weinig water drinken uit uw kruik. Daarop zeide zij: Drink, mijn heer, en zij liet haar kruik snel op haar hand neerglijden, en gaf hem te drinken’.

Genesis 24:10vv.

De vrouw van het Lam

Aan het verhaal van Isaaks huwelijk met Rebekka kunnen veel lessen worden ontleend, zowel in praktische als in typologische zin. Wat ik speciaal zou willen beklemtonen, is de verbinding tussen de *bruid* en de *bron*. Rebekka was te vinden bij de bron buiten Haran, waaruit zij water putte voor de knecht van Abraham en al diens kamelen. En aan het eind van Genesis 24 ontmoette zij haar aanstaande man niet ver van de bron Lachai-Roi, waar Isaak woonde. Deze voorvallen zijn allereerst van praktische waarde voor ons: het is goed wanneer gelovigen elkaar zien en ontmoeten bij de bron van Gods Woord.

Als wij denken aan deze bruid bij de bron, dan ligt de typologische les voor onszelf als gelovigen die behoren tot Christus’

bruid — de Gemeente — ook voor de hand. Christus is het Lam van God en Hij heeft ons gekocht met de prijs van zijn leven. Hij is voor ons gestorven en opgestaan. En God heeft Hem opgewekt uit de doden, zoals Abraham zijn zoon bij gelijkenis ook daaruit heeft teruggekregen (Hebr. 11:17-19). Op het offer van de Zoon (Gen. 22) en de terzijdestelling van het volk waaruit Hij is voortgekomen wat het vlees betreft (Gen. 23), volgt de bruidswerving. De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven (Joh. 3:35). Hij is de Erfgenaam van alle dingen, evenals Abraham aan Isaak alles gegeven had wat hij bezat.

Maar Christus bezit die hoge positie, die universele heerlijkheid niet alleen. Het is Gods raadsbesluit geweest om een bruid aan zijn zijde te plaatsen, opdat zij in zijn heerlijkheid zou delen. Zij draagt een bijzondere naam. Zij is 'de vrouw van het Lam' (Openb. 21:9), dat is Degene die dood was maar die nu leeft tot in alle eeuwigheid. Volgens het laatste Bijbelboek is het Lam het grote Middelpunt van al Gods raadsbesluiten. Zoals Adam en Eva gesteld waren over de eerste schepping, zo zullen de laatste Adam en zijn bruidsgemeente heersen over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

De Geest en de bruid

De bruidswerving, de vorming en toerusting van de Gemeente, vindt plaats door de Heilige Geest, die door de Vader naar deze aarde is gezonden om een bruid te zoeken voor de Zoon van zijn liefde. De knecht van Abraham treedt in Genesis 24 niet op de voorgrond, zijn naam wordt hier zelfs niet genoemd (dat gebeurt wel in Gen. 15:2). Hij handelt slechts uit naam van Abraham en Isaak. Zo is het ook met de Heilige Geest, die optreedt namens de Vader en de Zoon en beslist geen eer voor Zichzelf opeist. Het Nieuwe Testament verschaft ons geen voorbeelden van bidden en zingen tot de Geest. De Geest vergadert nu in deze wereld een bruidsgemeente en maakt haar geschikt voor de Mens in de hemel, onze Here Jezus Christus.

Maar waar is de bruid te vinden? Waar is de Heilige Geest

in deze wereld aan het werk en zoekt Hij 'de vrouw van het Lam', de Gemeente die beantwoordt aan de wensen van zijn hart? Het antwoord is heel eenvoudig. Evenals Rebekka is de bruid van de Zoon te vinden 'bij de bron'. Om het Woord van God is zij bijeengekomen. Wij drinken als gelovigen uit de heldere bron van Gods Woord, dat levend en krachtig is en dat ons reinigt, verfrist en verkwikt (Joh. 13:10; Ef. 5:26). Bovendien zijn wij met Gods Geest gedrenkt (1 Kor. 10:4; 12:13).

Het bronwater heeft dus een tweeledige betekenis. Het spreekt van het reine water van het Woord, maar ook van de levendmakende werking van de Heilige Geest. Die dubbele betekenis hoeft ons niet te verbazen. Het is immers een belangrijk beginsel dat Woord en Geest niet te scheiden zijn. De Geest werkt door middel van het Woord, en het Woord wordt levend gemaakt door de werking van de Geest.

Zo lest het water dat Christus ons schenkt al onze dorst, d.i. het verlangen naar God, naar vrede, naar vergeving, naar eeuwig leven (vgl. Joh. 4:14). Het water dat Hij geeft wordt in ons een fontein van water, dat springt tot in het eeuwige leven. Maar het voorziet niet alleen in onze eigen behoeften. Het levende water vloeit ook uit ons binnenste om de dorst van anderen te lessen. De stromen van levend water bevochtigen om zo te zeggen de dorstige grond om ons heen (Joh. 7:37-39). Wie dorst heeft, mag komen. Wie wil, neme het water des levens om niet (Openb. 22:17).

Dit belangrijke vers in het laatste hoofdstuk van de Bijbel laat ons eerst zien hoe de Geest en de bruid samen verlangend uitzien naar Christus' wederkomst. De Geest én de bruid zeggen: Kom! De bruidsgemeente verlangt naar de komst van haar Bruidegom, die als de blinkende Morgenster het einde van de nacht aankondigt. Het is Gods Geest die haar deze dingen betuigt.

Maar het is natuurlijk niet goed als de Gemeente geen oog zou hebben voor de dorstige mensen om haar heen. De stromen van levend water moeten ook anderen bereiken. Zolang de Here Jezus niet is teruggekomen, wordt het dorstlessende Evangelie aan allen aangeboden. Het is de bruid die dit doet: zij

put het levende water en deelt het aan anderen mede. Dit gebeurt gratis, het Evangelie is kosteloos. Wie dorst heeft, kome, en wie wil, neme het water des levens om niet.

Genesis 24 is een mooie oudtestamentische illustratie hiervan. De bruid bij de bron is bereid om het water met anderen te delen. Zij denkt niet alleen aan zichzelf, maar lest ook de dorst van een vreemdeling die aan haar vraagt: 'Laat mij toch een weinig water drinken uit uw kruik' (vs. 17). Rebekka was zelfs heel bereidwillig in dit opzicht. Zij wilde heel graag het zware werk doen dat de knecht van Abraham al biddend van haar verwachtte. Zij was tot dienst bereid, en daardoor bleek zij uit het goede hout gesneden te zijn.

Natuurlijk worden er in dit hoofdstuk nog meer goede dingen van haar genoemd, en vinden wij impliciet dus nog meer kenmerken van de bruid van Christus. Maar dit is wel het eerste dat ons hier wordt voorgehouden: de bereidheid om te dienen en de dorst van anderen te stillen.

De toebereiding van de bruid

Er zijn nog enkele andere 'goede eigenschappen' van Rebekka te noemen, een paar bijzonderheden die hier in verband met de bruidswerving in het oog springen:

- (1) Er is een familierelatie met de bruidegom (vs. 4,15,24,27,47-48);
- (2) de bruid wordt versierd met de rijkdommen van de bruidegom (vs. 22,30,53);
- (3) zij is bereid de knecht te volgen naar het land Kanaän (vs. 3-9; 37-41; 54-61);
- (4) zij bedekt zich met de sluier als een teken van totale toewijding aan de bruidegom (vs. 64-65).

Deze dingen hebben stuk voor stuk ook een belangrijke geestelijke betekenis, in verband met de toebereiding van Christus' bruidsgemeente. Er is verwantschap met Hem doordat wij het Woord van God horen en doen, en uit God geboren zijn (Luc. 8:21; Joh. 1:12-13). Er mag geen twijfel bestaan over

onze relatie met Hem; die moet duidelijk kunnen worden vastgesteld.

Vervolgens zien wij dat de bruid getrokken wordt uit de tegenwoordige boze wereld (Gal. 1:4). De Geest vergadert in deze bedeling van de genade een bruidsgemeente voor de Zoon. De Gemeente wordt door de Geest als het ware bij de hand genomen om met haar hemelse Bruidegom verenigd te worden. Met beslistheid keert zij de wereld de rug toe en gaat uit, de Bruidegom tegemoet! (Matt. 25:1,6; Openb. 18:4).

Het is geen arme en berooide bruidsgemeente die op weg gaat naar 'het beloofde land'. De rijkdommen van de Zoon worden ons nu reeds geschonken, en wij mogen ons daarmee tooien. De kostbare bezittingen van Christus zijn ons wettige deel. Het is juist het werk van de Heilige Geest, de Trooster, om die schatten te nemen en ze ons te tonen (Joh. 16:13-15). Zo legt Christus zijn heerlijkheid op ons en worden wij zijn eigendom. Daarvan spreekt met name het voorhoofdsiersel (vs. 22,30,47 Statenvert.). Het goud waarmee de bruid wordt versierd, is een beeld van Goddelijke gerechtigheid en heerlijkheid (Ps. 45:10). Het zilver symboliseert de verzoening, de losprijs die moest worden betaald (Ex. 30:11-16; 38:25-26; 1 Petr. 1:18-19). De klederen die haar worden geschonken, herinneren aan het lofgewaad, de klederen van het heil, de mantel van de gerechtigheid (Jes. 61:3,10). Het zijn de feestklederen waarmee God Zelf ons bekleedt (Zach. 3:4-5).

Wie is die Man?

Zo neemt de Geest de bruidsgemeente mede en gaat heen (vgl. Gen. 24:61). Onder zijn leiding wordt zij Christus tegemoet gevoerd. Dat is de taak van de Geest als onze Helper. Op die manier leren wij de Here Jezus steeds beter kennen. Door het onderwijs van de Trooster krijgen wij zicht op de heerlijkheid van Christus. Op al onze vragen is er een antwoord vanuit Gods Woord. De Heilige Geest leidt ons voort en bereidt ons voor op onze ontmoeting met de Here der heerlijkheid, de Mens in de hemel.

De ontmoeting tussen Isaak en Rebekka vond plaats in het Zuiderland, d.i. de Negebwoestijn, niet ver van de put Lachai-Roi (zie hoofdstuk 3). Op de vraag van Rebekka: 'Wie is die man daar, die ons tegemoet komt in het veld?', gaf de knecht onomwonden te kennen: 'Dat is mijn heer'. Daarop nam Rebekka haar sluier en bedekte zich (vs. 62-65).

De les voor ons is dat wij onder de leiding van de Heilige Geest onze Here ontmoeten 'bij de bron'. Als de Geest ons zijn heerlijkheid toont vanuit het Woord, vindt er een 'ontmoeting' plaats waarbij wij ons voor Hem neerbuigen en ons geheel en al aan Hem toewijden. Dat gebeurt reeds tijdens ons leven hier op aarde, doordat wij Hem leren zien met het oog van het geloof. Wij realiseren ons dat wij zijn eigendom zijn en dat wij voortaan alleen voor deze Man mogen leven (vgl. Rom. 7:4). Het bedekken met de sluier brengt dit op symbolische wijze tot uitdrukking.

De daadwerkelijke ontmoeting tussen Christus en de Gemeente vindt echter pas plaats aan het einde van deze bedeling. De Geest en de bruid worden dan weggenomen van deze aarde. Wij zullen straks van de aarde worden weggevoerd, 'de Here tegemoet in de lucht, en zó zullen wij altijd met de Here wezen' (1 Thess. 4:15-18). Maar dat is niet het onderwijs van Genesis 24. Het gaat bij de beelden van het Oude Testament steeds om de *praktische* kant van ons geestelijk leven. Wij 'ontmoeten' de Here op de plaats waar Hij ons samenbrengt rondom Hemzelf, waar zijn Woord centraal staat. Dat bewerkt het verlangen om ons zonder enige reserve aan Hem toe te wijden. Het resultaat daarvan is een leven in zijn dienst.

*Wie dorst heeft, mag komen en drinken om niet!
Zo roepen de Geest en de bruid.
Slechts hij die zijn ziel met die stroom overgiet,
rust eens aan Gods Vaderhart uit.*

BRONNEN IN HET LAND

'Toen brak hij vandaar op en groef een andere put, waarover zij niet twistten. Deze noemde hij Rechobot, en zeide: Nu heeft de HERE ons ruimte gemaakt, zodat wij vruchtbaar kunnen zijn in het land'.

Genesis 26:12-22

Als vreemdeling in het beloofde land

De geschiedenis van Isaak speelde zich uitsluitend in het land Kanaän af — wanneer wij althans het Zuiderland (de Negeb) en de kuststrook hierbij rekenen. In Genesis 24 zagen wij dat Isaak het land niet mocht verlaten van zijn vader. Iemand anders moest naar Haran gaan en daar een vrouw voor hem zoeken (Gen. 24:5-9). In Genesis 26 kreeg hij een waarschuwing van de Here Zelf om in het land te blijven en daar als een vreemdeling te vertoeven. Hij mocht niet naar Egypte trekken, zoals zijn vader Abram dat had gedaan (Gen. 12:10-20; 26:2-6). Isaak bleef dan ook in Gerar, een plaats die mogelijk ten zuiden van Gaza kan worden gelokaliseerd. Later trok hij op verzoek van Abimelek, de koning der Filistijnen, oostwaarts en vestigde zich in het naburige beekdal (Gen. 26:16-17; 26-27).

Dit gegeven, dat Isaak het beloofde land niet heeft verlaten, is niet zonder betekenis voor ons. Er zijn belangrijke lessen die wij als christenen hieruit kunnen putten. Het land Kanaän is een beeld van de hemelse gewesten, waarin God ons in Christus mede een plaats gegeven heeft (Ef. 1:3,20; 2:6; 3:10; 6:12). Er zijn twee toepassingen te maken: de eerste houdt verband met Christus Zelf als de Zoon, de Veelgeliefde, de Erfgenaam van alle dingen; de tweede met onszelf als 'nakomelingen' van Abraham, als kinderen van de belofte (Gal. 3:29; 4:28).

Isaak is een type van Christus als de verheerlijkte Here in de hemel; wij zien Hem daar nu met het oog van het geloof. Hij keert in deze bedeling niet persoonlijk terug naar de aarde om een bruid te zoeken, een bruidsgemeente te verwerven, want dat is het werk van de Heilige Geest. Christus verlaat zijn plaats in de hemel niet, hoewel Hij nu reeds Erfgenaam is van alle dingen. Als de hemelse Mens *wacht* Hij aan Gods rechterhand, tot dat alle dingen onder zijn voeten onderworpen worden (Ps. 8:5-7; 110:1 en citaten in het N.T.).

Als christenen zijn wij door het geloof met deze hemelse Christus verenigd. In Hem zijn wij ook gezegend met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten (Ef. 1:3vv.). Hij is evenals Isaak de Gezegende des Heren (Gen. 26:29), en wij zijn in Hem en dóór Hem gezegend. Daarom zijn wij nu al hémelse mensen, burgers van een rijk in de hemelen (Fil. 3:20). Maar wij beleven dit hemelse burgerschap in de omstandigheden van het leven hier op aarde! Wij zijn pelgrims met een 'altaar', een 'tent' en een 'waterput' (vgl. Gen. 26:25). Wij zijn vreemdelingen en bijwoners (Hebr. 11:13; 1 Petr. 2:11), evenals Isaak als een vreemdeling vertoefde in het land van de Filistijnen.

Daarom is het leven van de aartsvaders zo leerzaam voor ons als christenen, die enerzijds niets hebben en anderzijds toch alles bezitten (vgl. 2 Kor. 6:10). Abraham, Isaak en Jakob woonden in tenten in het land van de belofte, als in een *vreemd* land (Hebr. 11:9). Zij bezaten Gods beloften, zij waren rijk gezegend. In principe waren zij erfgenamen van het beloofde land. Toch trokken zij als pelgrims rond in Kanaän, zij hadden het land niet in eigendom.

Zo is dat ook met ons. Wij zijn erfgenamen van een hemels vaderland, een beter land dan het aardse Kanaän. Al onze rijkdommen, al onze schatten, al onze zegeningen zijn daar te vinden. Wij zijn rijke en gezegende mensen. In elk opzicht zijn wij rijk geworden in Christus (1 Kor. 1:5). Vergelijk in dit verband wat van Isaak zelf wordt gezegd in dit hoofdstuk: 'En die man werd rijk, ja gaandeweg rijker, totdat hij zeer rijk geworden was' (Gen. 26:13). Door de kracht van de Heilige Geest nemen wij die rijkdommen ook in bezit en genieten wij van onze zegeningen in de hemelse gewesten. Maar wij bezitten dat erfdeel door het geloof, terwijl wij hier op aarde als vreemdelingen en bijwoners onze weg gaan. Hemelse zegeningen behoren ons toe, maar wij wandelen in geloof, niet in aanschouwen. Wij weten dat wij in deze tijd, wat onze aardse omstandigheden betreft, ver van de Here in den vreemde zijn (2 Kor. 5:6).

Dat is ook de sleutel tot een goed begrip van veel passages in het Nieuwe Testament, met name in de Brief aan de Efeziërs. Wij zijn hemelse mensen met een hemels erfdeel, maar wij bezitten dat als pelgrims. Wij vertegenwoordigen namelijk onze hemelse Heer in een wereld die Hem heeft verworpen. Wij vertonen zijn beeld in een wereld die Hem naar het kruis heeft verwezen. Straks zullen wij met Hem in heerlijkheid verschijnen, maar nu reeds openbaren wij zijn leven hier op aarde. De kenmerken van de nieuwe mens worden in ons zichtbaar gemaakt door de kracht van de Heilige Geest, die in ons woont.

Zaaien en oogsten in het land

Toen Israël het land Kanaän binnentrok, hield het manna op en aten zij van de opbrengst van het land (Joz. 5:12). Het land voorzag in al hun behoeften; voortaan aten zij van wat het land Kanaän opleverde. Hier lezen wij dat Isaak zaaide en oogste in het land. En het beloofde land voorzag ook ruimschoots in zijn behoeften, want hij oogstte in dat jaar honderdvoudig (Gen. 26:12).

Het was dus een bijzonder rijke oogst die hij binnenhaalde,

zeker als wij in aanmerking nemen dat het geen erg vruchtbaar gebied was waar hij als vreemdeling vertoefde. Maar het geheim van de zegen lag eenvoudig in de Here: de Hére zegende hem. Als christenen zijn wij ook rijk gezegend, en wel met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten in Christus. Wij mogen eveneens om zo te zeggen zaaien en oogsten in dat hemelse land. De opbrengst zal ons zeker niet teleurstellen.

In de gelijkenis van de zaaier lezen wij ook over een honderdvoudige oogst. Het zaad dat in de goede aarde viel, gaf vrucht, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig (Matt. 13:8). De honderdvoudige vrucht is dus wel de hóógte opbrengst die maar mogelijk is. Zo is het ook met de gelovige die het Woord van God hoort en verstaat. Hij is in de goede aarde gezaaid en mag voor God vrucht dragen, deels zelfs honderdvoudig. Zo iemand zaait op de akker van de Geest en oogst daar de rijke vrucht van het eeuwige leven (Gal. 5:22; 6:8-9).

Er is in dit verband ook een profetische toepassing te maken, want het land Kanaän zal in het vrederijk opnieuw rijke vrucht dragen. De Here zal Zich over het overblijfsel van zijn volk ontfermen. Hij zal de hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren, en de aarde zal het koren, de most en de olie verhoren, en die zullen Jizreël verhoren (Hos. 2:20-22). De dorsvloeren zullen vol koren zijn en de perskuipen van most en olie overstromen (Joël 2:24). Israël zal volop en tot verzadiging eten. God zal een keer brengen in het lot van zijn volk. De dagen zullen komen dat de ploeger zich aansluit bij de maaier en de druiventreder bij hem die het zaad strooit; dan zullen de bergen druipen van jonge wijn en al de heuvelen daarvan overvloeien. God zal zijn volk planten in hun grond en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit het land dat Hij hun heeft gegeven (Am. 9:13-15).

Waterputten in het land

Wanneer wij nu teruggaan naar de geschiedenis van Isaak, dan zien wij hier nog een ander belangrijk kenmerk van zijn verblijf

als vreemdeling in het land der Filistijnen, namelijk het bezit van een flink aantal waterputten. De bron bij Berseba zou zelfs kunnen worden opgevat als de zevende die de knechten van Isaak hadden gegraven (Gen. 26:32-33). Wij gaan niet nader op het slotdeel van dit hoofdstuk in, aangezien dit in hoofdstuk 4 reeds is gedaan bij de behandeling van 'de put van de eed'.

Terloops willen wij er nog op wijzen dat in Genesis 26:25 drie belangrijke kenmerken van Isaaks pelgrimsleven worden aangeduid: hij bezat in Berseba een altaar, een tent en een put. Hij was een aanbidder; hij was op reis naar een beter, dat is een hemels, vaderland; en onderweg kon hij als een verlost met vreugde water scheppen uit de bronnen des heils (vgl. Jes. 12:3).

De putten die Isaak groef, dateerden al uit de tijd van zijn vader. Zij waren door de Filistijnen na Abrahams dood dichtgestopt en gevuld met aarde (Gen. 26:15). De Filistijnen zijn een beeld van naambelijders die aardse dingen bedenken: 'zij zijn aardsgezind' (Fil. 3:19); zij stellen hun vertrouwen op het vlees. De Filistijnen golden als aartsvijanden van de Israëlieten. Zo staan vlees en Geest ook nu nog tegenover elkaar. Isaak groef de putten van zijn vader weer op, en noemde ze met dezelfde namen waarmee zijn vader ze genoemd had (Gen. 26:18). Dat was geen traditionalisme, maar een terugkeer naar dat wat hij van den beginne gehad had dankzij de inspanningen van zijn vader en diens knechten. Zo vinden wij nog steeds dezelfde eeuwenoude schatten in Gods Woord, bronnen van levend water, die Gods volk 'van den beginne' gehad heeft (zie voor deze uitdrukking 1 en 2 Joh.).

Er waren ook enkele bronnen waarover hij twistte met de Filistijnen. De twisten van de herders van Isaak met de herders van Gerar zijn te vergelijken met de conflicten tussen de apostelen (de ware herders van Gods volk) en de valse leraars (ook van vrome snit), die reeds ten tijde van het ontstaan van het Nieuwe Testament de kudde bedreigden (Hand. 20:29-30; Rom. 16:17; 1 Kor. 15:12; Gal. 1:6-9; Fil. 3:2; Kol. 2:4vv.; 1 Tim. 1:3-7; 4:1-5; 2 Tim. 2:14vv.; 3:1-9).

De knechten van Isaak groeven in het dal en vonden daar een put met 'levend water' (Gen. 26:19). Dat is het water dat het

meest op prijs gesteld wordt: het bewegende, frisse water van borrelende bronnen en beken (zie ook Hoogl. 4:15). Dezelfde uitdrukking 'levend water' vinden wij terug in het Nieuwe Testament, en wel in het gesprek van de Here Jezus met de Samaritaanse vrouw en in zijn aankondiging van de komst van de Geest op de laatste, de grote dag van het Loofhuttenfeest (Joh. 4:10vv.; 7:37-39). De stromen van levend water zijn een beeld van de levendmakende werking van Gods Geest.

De Filistijnen — naambelijders, valse leraars — kunnen geen rechten hierop laten gelden. Zij hebben geen weet van de vernieuwende en levendmakende werking van de Geest. Esek (dat betekent 'twist'), en Sitna (dat is 'tegenstand, beschuldiging'), gaan vooraf aan een andere put waarover zij niet twisten. Deze noemde Isaak Rechobot (dat is 'ruimte'), want hij zei: 'Nu heeft de HERE ons ruimte gemaakt, zodat wij vruchtbaar kunnen zijn in het land' (Gen. 26:22). Zo resulteren deze conflicten uiteindelijk in ruimte en vruchtbaarheid in het beloofde land. Dat zal ook voor ons het gevolg zijn als wij standvastig zijn in de geestelijke strijd en blijven delven in het land dat ons is toegezegd. Wij zullen daar dan zowel de hoog- als de laaggelegen bronnen vinden (vgl. Richt. 1:15). Dit zal ons in staat stellen te leven in de ruimte van de Geest (niet van het vlees), en vrucht te dragen tot eer van de Here.

*U drinkt mij, Heer,
als hitte en dorst mij kwellen.
Mijn Bron bent U;
al uwe levenswellen,
zij springen eeuwig — ook voor mij.*

EEN PUT IN HET VELD

‘Zodra Jakob Rachel, de dochter van Laban, de broeder van zijn moeder, zag, en het kleinvee van Laban, de broeder van zijn moeder, trad Jakob toe, wentelde de steen van de opening van de put en drenkte het vee van Laban, de broeder van zijn moeder. En Jakob kuste Rachel en verhief zijn stem en weende’.

Genesis 29:2vv.

De goede Herder en zijn bruid

Een onverwachte ontmoeting bij de bron: dat is weer de kern van dit hoofdstuk, van deze nieuwe geschiedenis uit het leven van de aartsvaders. Het is een ontmoeting die diep ingrijpt in het leven van de man en de vrouw die hier elkaar voor het eerst leren kennen bij een waterput. Deze geschiedenis vertoont parallellen met Genesis 24, maar ook met Exodus 2.

Evenals destijds Eliëzer, de knecht van Abraham, had gedaan, had ook Jakob zich op weg begeven naar Haran, dat in Noord-Mesopotamië lag (Gen. 24:10; 27:44; 28:10). Daar woonde immers de verwanten van de aartsvaders (Gen. 11:31-32; 12:4; 22:20-23). Zoals Abraham voor zijn zoon Isaak geen vrouw

uit de dochters van de Kanaänieten wilde nemen, zo wensten Isaak en Rebekka voor hun zoon Jakob geen vrouw uit de dochters van Kanaän (Gen. 27:46-28:2). De bruid werd in beide verhalen gezocht binnen de familiekring. In beide gevallen vond er een ontmoeting plaats bij de bron. In Genesis 24 ontmoette de afgezant van de familie de aanstaande bruid buiten de stad bij een waterput, in Genesis 29 ontmoette Jakob persoonlijk zijn toekomstige vrouw bij een put in het veld in de nabijheid van Haran (Gen. 29:4-5).

Jakob handelde in dit hoofdstuk als de redder in de nood. Zodra hij Rachel zag en het kleinvee dat zij hoedde, trad hij toe, wentelde de steen van de opening van de put en drenkte het vee van Laban, de broeder van zijn moeder (Gen. 29:10). Hij was de sterke held, de bevrijder, de verlosser die alle moeilijkheden overwon en alle hinderpalen uit de weg ruimde. Zo kwam hij de zijnen te hulp en voorzorg in hun behoeften. Hier zien wij een opmerkelijke parallel met Exodus 2. Mozes kwam in een soortgelijke situatie enkele herderinnen te hulp en drenkte persoonlijk de kudde van zijn toekomstige schoonvader. Mozes, die later zijn eigen volk Israël zou bevrijden uit de slavernij van Egypte, redde als een vreemdeling in een vreemd land eerst de bruid die hem daar zou worden geschonken.

Het is wellicht onnodig te zeggen dat zowel Jakob als Mozes in dit opzicht treffende beelden waren van onze Here Jezus Christus, de machtige Held, de sterke Bevrijder. Hij is de grote Verlosser, die ons redt uit alle nood en dood en die in al onze behoeften voorziet. Waar kunnen wij Hem ontmoeten? Bij de waterbron, waar Hij Zélf de schapen drenkt met levenswater, helder en zuiver.

Een machtige Heiland

Jakob had een lange reis ondernomen om zijn verwanten te ontmoeten, die hij niet persoonlijk kende. Toen hij bij Haran gekomen was, zag hij een put in het veld en drie kudden kleinvee die daarbij gelegd waren. Hij hoorde dat de dochter van zijn oom

er ook aankwam met de schapen van haar vader. Het verbaasde Jakob dat de herders de steen niet van de opening van de put wentelden, om het vee te drinken en weer te gaan weiden. Maar de mannen zeiden dat ze dat niet konden. De steen was te groot en moest met vereende krachten worden verwijderd. Deze wachtende mensen laten ons in type zien hoe de mensheid uitziet naar de tijd van universele zegen die in het komende vreedrijk gestalte zal krijgen.

Maar toen Rachel dichterbij kwam en Jakob haar zag, en het kleinvee van Laban, de broeder van zijn moeder, trad hij toe en toonde zijn buitengewone kracht door helemaal alleen de steen van de opening van de put te wentelen en het vee van Laban te drinken. Hier zien wij tot welke dingen de kracht van het geloof en de kracht van de liefde in staat is. Deze verborgen energie verzet bergen. Ze ruimt grote hindernissen uit de weg en doet onverwachte zegen stromen. Dit gebeurt vóórdat de eigenlijke tijd daartoe was aangebroken.

Dit is een beeld van wat er nu plaatsvindt in de huidige bedeling van Gods genade, nog vóór de tijd van de herstelling en wederoprichting van alle dingen (Hand. 3:21). De Here Jezus heeft de grote kracht van zijn liefde jegens ons bewezen door Zichzelf geheel en al te geven en voor ons op te offeren. Zo kwam Hij zijn 'verwanten', het nageslacht van Abraham, te hulp (Hebr. 2:14-18). Zo overwon Hij de duivel, de dood en de zonde. Hij deed dat in zijn wonderbare opstandingskracht, want door zijn opstanding uit de doden is Hij verklaard Gods Zoon te zijn in kracht (Rom. 1:4).

Christus heeft die opstandingskracht jegens ons bewezen door ons, hoewel wij zwak en krachteloos waren, ja, zelfs dood door onze overtredingen, met Hem te doen opstaan tot een nieuw leven (Rom. 5:6; Ef. 2:5-6). Hij deed wat niemand anders kon doen. De sterke Held, de machtige Heiland, overwon dood en graf. De dood kon Hem niet vasthouden, de steen kon Hem niet tegenhouden. Hij Zelf wentelde die weg. Het is zeker niet toevallig dat er in het verslag van Jezus' opstanding uit de doden ook sprake is van een zeer grote steen, die de vrouwen niet konden afwentelen (Marc. 16:3-4).

Jakob wentelde de steen van de opening van de put en vervolgens drenkte Hij de kudde — een ander beeld van de Gemeente. Zoals wij reeds zagen, is het Christus' dood die ons het leven schenkt. Uit het geopende graf vloeit om zo te zeggen een stroom van leven en zegen. De Gemeente van God deelt hierin vóórdát de tijd van universele zegen aanbreekt voor Israël en voor de wereld. De Gemeente is zodoende op bijzondere wijze gezegend. Zij is de éne kudde die door de sterke Verlosser, die tevens de grote Herder van zijn schapen is, wordt gedrenkt met het 'levende water'.

Als de goede Herder heeft Christus zijn leven voor ons ingezet (Joh. 10:11). Als de Opgestane is Hij de grote Herder van de schapen (Hebr. 13:20). Als zodanig drenkt Hij ons nu met zijn Geest (1 Kor. 12:13). Tevens gaat Hij ons voor als de Leidsman en Voleinder van het geloof (Hebr. 12:2). Hij is de ware Jakob, de meerdere Mozes.

Christus als Dienaar van de besnijdenis

Wij moeten hierbij overigens wel aantekenen dat het doel van Christus' komst in het vlees in de eerste plaats *Israël* betref. Hij kwam voor zijn verwanten naar het vlees, zijn eigen volk. Hij zocht 'het zijne' (Joh. 1:11), en ontfermde Zich over 'het nageslacht van Abraham' (Hebr. 2:16). Zo zien wij in deze geschiedenis dat Jakob optrad als de bloedverwant van Rachel (die een type van Israël is). Jakob had Rachel lief en ter wille van haar wilde hij zeven jaren dienen (Gen. 29:18).

Het Nieuwe Testament bevestigt dit. Paulus legt ons uit dat Christus allereerst de Dienaar van besnedenen is geweest (Rom. 15:8). Hij heeft een volmaakt dienstwerk verricht ter wille van het uitverkoren volk. Als gelovigen uit de volken zijn wij pas in tweede instantie op het toneel verschenen — dat was louter een zaak van Gods ontferming, het was zijn gunst jegens hen die veraf waren (Rom. 15:9; Ef. 2:12-13).

Dat de dingen *anders* gegaan zijn, heeft te maken met Israël's verwerping van de Messias. Daardoor is het heil direct

tot de volken gekomen. Zo is Lea, de niet-beminde, een beeld van de bruidsgemeente uit de volken. Israël (als natie) zal *later* worden gezegend, zoals Rachel ook pas *later* aan Jakob tot vrouw werd gegeven. Het is echter treffend om te zien hoe Jakob bewogen werd door zijn liefde voor Rachel, hoe die liefde hem in actie deed komen (Gen. 29:10), hem ontroerde (vs. 11), en hem aanzette tot dienstbaarheid (vs. 18-20). In dit opzicht is hij ook in praktisch opzicht een geweldig voorbeeld voor christen-mannen, die ertoe worden opgeroepen hun vrouw lief te hebben als zichzelf (Ef. 5:25vv.).

*O, Lam van God, als Mens kwam U op aarde;
U, Schepper van 't heelal, U werd geboren in een stal.
Voor wie daalt U, o Heer, in armoe, dood en graf terneer?
De bruid, U, Heer, gegeven, om steeds met U te leven,
met U te delen 't heerlijk loon, zij bracht U van Gods troon.*

DE LEGE PUT

‘Zodra Jozef bij zijn broeders gekomen was, trokken zij Jozef zijn kleed uit, het pronkgewaad dat hij droeg. En zij namen hem en wierpen hem in de put; de put nu was leeg, er stond geen water in’.

Genesis 37:12vv.

De Jakobsbron

Merkwaardig genoeg is er in de biografieën van Jakob en Jozef geen sprake van het graven van waterputten, terwijl dat in het leven van Abraham en van Isaak ruimschoots het geval was (zie de voorgaande hoofdstukken). In het geval van Jozef kunnen wij ons dat nog wel voorstellen, omdat hij als jongeman naar Egypte werd verkocht, zodat zijn leven al vroeg een ingrijpende wending kreeg. Maar bij een herdersvorst als Jakob is het gewoon ondenkbaar dat hij geen putten zou hebben gegraven met het oog op de watervoorziening van zijn familie en zijn kudden.

In Genesis 33 lezen wij dat Jakob na zijn lange verblijf in Paddam-Aram behouden terugkeerde in het land Kanaän en daar een stuk land kocht ten oosten van Sichem. Daar stond zijn

tent en daar richtte hij ook een altaar op (Gen. 33:18-20). In het Nieuwe Testament hebben wij een duidelijke aanwijzing dat hij daar ook een waterput heeft gegraven. In het bekende gesprek van de Here Jezus met de Samaritaanse vrouw wordt melding gemaakt van 'de bron van Jakob' (Joh. 4:6). Vader Jakob had er zelf uit gedronken met zijn zonen en zijn kudde, zo vertelt de vrouw (Joh. 4:12).

Deze bron bevond zich op het stuk land dat Jakob bij Sichem in eigendom had verworven en dat hij later vermaakte aan Jozef (Gen. 48:22; Joz. 24:32; Joh. 4:5). De bron van Jakob lag aan de voet van de berg Gerizim. Kennelijk wordt hier een welbron bedoeld, een bron met natuurlijk opwellend water. De Here Jezus zinspeelt hierop, wanneer Hij de vrouw een ander soort water belooft dat haar gééstelijke dorst zou lessen, 'een fontein van water, dat springt ten eeuwiggen leven' (Joh. 4:14).

Jozef in de put

Daarnaast kende men ook regenputten, die buiten de regentijd droog waren. Om zo'n lege put gaat het hier in de geschiedenis van Jozef in Genesis 37. Het staat er speciaal bij vermeld: '...de put nu was leeg, er stond geen water in' (Gen. 37:24). Zulke droge putten kregen soms een andere functie: ze werden wel als gevangenis gebruikt. Dat zien wij hier in deze fase van het leven van Jozef, en ook later toen Potifar hem in de gevangenis liet werpen, de plaats waar de gevangenen van de koning gevangen zaten. Jozef spreekt namelijk tegenover de overste van de schenkers over het 'kerkerhol' waarin hij zonder reden gevangengezet was (Gen. 40:15). In het Hebreeuws wordt hier en in Genesis 41:14 hetzelfde woord voor 'put' gebruikt als in Genesis 37. Met Jeremia gebeurde iets soortgelijks: hij werd in de put geworpen, die in de gevangenhof was (Jer. 38:6vv. en vgl. ook Zach. 9:11).

Deze plaats in de put, als gevolg van de verwerping door zijn eigen broers, heeft een diepe profetische betekenis. Jozef is een type van de Messias, die zowel door de joden als door de vol-

kerenwereld is vernederd en verworpen. Deze tweeledige verwerping wordt in de proloog van het Johannesevangelie direct al als volgt verwoord: Hij was in de wereld, en de wereld heeft Hem niet gekend; Hij kwam tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen (Joh. 1:10-11). Zo is er ook in de geschiedenis van Jozef sprake van een dubbele verwerping: in Genesis 37 werd Jozef door zijn broers in de put geworpen, in Genesis 39 deden de Egyptenaren (de toenmalige 'wereld') hetzelfde. Zij wierpen hem in het kerkerhol, een onderaardse gevangenis.

Misschien is de put speciaal een beeld van het graf, 'de kuil van het verderf' (vgl. Ps. 40:3). Hieruit is Christus weer opgetrokken — en wel door zijn opstanding uit de doden. Hij daalde neer in dood en graf, maar God riep Hem weer tot leven. Dit vers in Psalm 40 spreekt echter ook over 'het slijk van de modderpoel', en deze tweede metafoor lijkt een heenwijzing te zijn naar het voorafgaande kruislijden, zoals Psalm 69:3,15,16 bevestigt. Het slijk van de put spreekt van onze zonden en ongerechtigheden waarmee Christus Zichzelf eenmaakte, en de diepe wateren spreken van het oordeel dat Hij droeg in onze plaats. Dit vond plaats tijdens de drie uren van duisternis op het kruis van Golgota. Daar verzonk Hij in de peilloze diepten van de Godverlatenheid, totdat Hij kon roepen: Het is volbracht!

Een vruchtboom aan een bron

Jozef werd diep vernederd, maar hij werd ook op wonderlijke wijze verhoogd. Hij werd uit de put gehaald en verhoogd; hij trok uit als heer over het land Egypte. Zo werd hij de behouder des levens, de redder der wereld (Gen. 41:45). Hij is zowel in zijn vernedering als in zijn verhoging een prachtig type van onze Here Jezus Christus, die waarlijk 'de Heiland der wereld' is (Joh. 4:42; 1 Joh. 4:14).

Wat was het geheim van het leven van Jozef? Het was wat wij in volkomenheid zien in het leven van Jezus: een nauwe gemeenschap met God Zelf, een volkomen afhankelijkheid van Hem, een leven dichtbij de Bron van leven en kracht. In de

beeldspraak van een vruchtbare boom aan een bron wordt dit geheim treffend tot uitdrukking gebracht (Ps. 1:3; Jer. 17:7-8). In de zegenspreuken van Jakob wordt Jozef dan ook vergeleken met 'een jonge vruchtbare boom aan een bron', een boom waarvan de takken boven de muur uitstijgen (Gen. 49:22). Ondanks alles wat hem overkwam, alle tegenstand, smaad, verraad, bleef hij zich bewust van zijn afhankelijkheid van de Here God en handelde hij dienovereenkomstig. Hij leefde dichtbij de Bron, zelfs toen hij diep in de put zat!

Een afhankelijk leven van God en van zijn Woord betekent ook een vruchtbaar leven, ondanks de moeilijkheden die dat met zich meebrengt. De Here was met Jozef en zegende hem. Dit werd tot uitdrukking gebracht in de beeldspraak dat zijn takken boven de muur uitstegen: een bewijs van overvloedige groei en levenskracht. Jozefs leven was bijzonder vruchtbaar. Het was tot rijke zegen, zowel voor zijn eigen broers als voor de Egyptenaren.

Dotan (= twee bronnen)

Het leven van Jozef houdt ons een spiegel voor. Leven wij bij de Bron, dus dichtbij God en zijn Woord? Zijn wij als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd? Bij de broers van Jozef zien wij heel iets anders. Toen Jozef door zijn vader uit het dal van Hebron werd gezonden om onderzoek te doen naar de welstand van zijn broers, trof hij hen uiteindelijk aan te Dotan. Deze plaatsnaam betekent 'twee bronnen'.

Ik denk niet dat dit een toeval is. Zijn broers zagen Jozef van verre aankomen en smeedden een aanslag tegen hem om hem te doden. Jozef is in deze geschiedenis een type van Christus, die als de Gezondene van de Vader tot zijn volk kwam, maar door hen werd verworpen en gedood. Hier gebeurde in feite hetzelfde wat plaatsvond in de gelijkenis van de onrechtvaardige pachters: toen zij de geliefde zoon zagen aankomen, overlegden zij met elkaar en smeedden een plan om hem te doden.

Waarom werd Jozef niet vriendelijk ontvangen door zijn broers? Waarom werd de geliefde zoon niet geaccepteerd door de pachters? Waarom werd Christus niet aangenomen door de zijnen? Het antwoord is steeds: men leefde niet werkelijk bij de Bron. Anders hadden de leiders van het joodse volk de Here Jezus wel herkend en erkend als de geliefde Zoon van de Vader. Zij hadden echter twee bronnen waaruit zij putten: de Schrift én de traditie. Die tweede bron, de menselijke traditie, had de eerste geleidelijk overwoerd. Zo werd Gods Woord krachteloos gemaakt door de menselijke overlevering (vgl. Marc. 7:1-13).

Wij kennen dat verschijnsel ook uit de kerkgeschiedenis, en het blijft altijd een groot gevaar. Menselijke tradities mogen echter niet de plaats innemen van het levende Woord van God. De Bron van levend water mag niet worden vervangen door gebroken bakken, die geen water houden (Jer. 2:13). Laat het voorbeeld van Jozef ons inspireren om steeds te drinken uit de Bron.

*Zalig is hij die bij die stromen
staand' als een boom door U geplant,
tot frisse groei en bloei mag komen
bij deze Bron die nooit verzandt.*

MOZES IN MIDJAN

'Mozes vluchtte voor Farao en zocht verblijf in het land Midjan. Daar zat hij neer bij een bron. De priester van Midjan nu had zeven dochters; zij kwamen juist water putten... Mozes stond op en kwam haar te hulp en drenkte haar kudde'.

Exodus 2:15-22

De verworpen Verlosser

In Stefanus' verdediging voor de Raad wordt veel aandacht besteed aan de verwerping van Mozes door zijn broeders, de kinderen Israëls (Hand. 7). Dit hoofdstuk in de Handelingen der apostelen vormt een treffend commentaar op Exodus 2. Mozes zag om naar zijn broeders en hij wilde hen beschermen en verlossen; maar zij zagen het niet in. Hij had gedacht dat zijn broeders wel zouden begrijpen dat God hun door zijn hand verlossing wilde geven. Maar helaas, de verlosser werd afgewezen. Hij werd veracht en verworpen. Stefanus zegt zelfs dat zij hem van zich stootten en hem *verloochenden* (Hand. 7:27,35). Zo werd ook de Messias *verloochend* door zijn eigen volk.

Het verging Mozes op dezelfde manier zoals het eerder Jozef was vergaan, toen deze onderzoek deed naar de welstand

van zijn broeders: hij werd verworpen door de zijnen (zie hoofdstuk 8). Zowel Jozef als Mozes zijn in dit opzicht typen van Christus, die evenmin werd aangenomen door de zijnen (Joh. 1:11). Christus werd door zijn volksgenoten gehaat, verworpen, verloochend en zelfs gedood. En het was profetisch dan ook de smaad van *Christus*, die Mozes op zich nam toen hij omzag naar zijn broeders en hun lot wilde delen (Hebr. 11:26).

De verwerping van Mozes kwam duidelijk tot uitdrukking in de woorden van de Israëliet die zijn naaste onrecht aandeed: 'Wie heeft u tot overste en rechter over ons aangesteld?' (Ex. 2:14). Dit protest wordt tweemaal geciteerd door Stefanus; dat accentueert de ernst ervan. De zonde van deze ene man werd door hem beschouwd als een collectieve zonde van het hele volk: 'Deze Mozes, die *zij* verloochend hadden door te zeggen: Wie heeft u tot overste en rechter aangesteld...' (Hand. 7:35). Dit was een indrukwekkende illustratie van de verwerping van Christus, de Leidsman ten leven, door het joodse volk (vgl. Hand. 3:14-15; 4:10-12).

Toch had zelfs deze verwerping een plaats in Gods plannen en gedachten, want hierdoor kon het heil tot de volken komen. Het licht van de Profeet, die door Mozes zelf was aangekondigd (Deut. 18:15; Hand. 3:22), zou reiken tot aan het einde der aarde. De ware Wetgever zou tot een Licht der volken worden gesteld (Jes. 49:6). Door zijn Woord en Geest leidt Christus de zijnen nu als de grote Herder van de schapen.

Ik heb nog andere schapen

Dat zien wij hier ook in de geschiedenis van Mozes. Mozes, de verworpen leidsman, werd in een vreemd land namelijk een *herder*, die de kudde leidde naar de overkant van de woestijn, tot aan de berg Gods, Horeb (Ex. 3:1). Het land Midjan lag ten zuiden van Kanaän (Ex. 2:15). De Midjanieten stamden af van Abraham en Ketura (Gen. 25:2). Zij zwierven als nomaden met hun kudden rond de golf van Akaba. Voor Mozes betekende deze periode in zijn leven de voorbereidingstijd voor zijn werk

te midden van het volk Israël, dat hij op Gods tijd toch uit Egypte zou mogen uitleiden en zou voeren door de woestijn.

Zo zal het trouwens ook in de toekomst gaan. God zal de draad met zijn oude volk weer opvatten. De Messias zal terugkeren tot het volk dat Hem bij zijn eerste komst heeft afgewezen en Hij zal een keer brengen in hun lot. Hij zal hen verlossen uit de macht van hun vijanden en hen voeren naar het beloofde land. Als de Verlosser zal Hij voor Sion komen en voor wie zich in Jakob van overtreding bekeren. Zo zal gans Israël behouden worden (Jes. 59:20; Rom. 11:26).

Maar het is een groot voorrecht dat wij als gelovigen uit de volken Hem nu reeds als onze Verlosser kennen, als de goede Herder die op Golgota zijn leven heeft afgelegd voor zijn schapen. Wij behoorden niet tot de joodse schaapskudde, want wij waren 'niet van deze stal'. Maar als wij de roepstem van de Heiland hebben gehoord, behoren wij toch tot zijn schapen. Hij rekent ons tot de ándere schapen, die Hij evenals de schapen uit het jodendom wil leiden door de woestijn van dit leven. 'Zij zullen naar mijn stem horen en het zal worden één kudde, één Herder' (Joh. 10:16).

In Exodus 2 zien wij een fraai beeld van Christus' zorg voor de kudde. Evenals Mozes zet Hij Zichzelf nog steeds helemaal in voor de zijnen. Hij zorgt ervoor dat wij volop water kunnen drinken uit de Bron (vgl. Ex. 2:16-17). Hij drenkt ons met het water des levens. Hij komt ons ook te hulp als mensen — huurlingen, geen echte herders — dat willen beletten. Hij drenkt Zélf de kudde, want Hij is de Here die Zélf naar zijn schapen vraagt en naar hen omziet (vgl. Ezech. 34:11vv.). Mozes lijkt in deze geschiedenis op Jakob, die op soortgelijke wijze handelde toen hij als een balling in den vreemde het vee van Laban drenkte (zie hoofdstuk 7).

Toch leren wij hier nog iets meer. De zeven dochters van de priester van Midjan waren gewend om water te putten en de kudde van haar vader te drenken. Dat heeft ons ook iets te zeggen. Als echte herders en herderinnen schakelt de Here ons in om de kudde van God te hoeden en te weiden. Hij is de overste Herder en wij staan onder zijn gezag. Hij wil ons gebruiken in

zijn dienst, als wij tenminste voldoende zorg hebben voor de schapen.

Wij kunnen deze geschiedenis overigens op verschillende niveaus lezen. Er is niet alleen de *typologische* toepassing op Christus en de Gemeente. Er is ook niet alleen de *profetische* toepassing voor Israël. Er zijn tevens *praktische* lessen voor onszelf te vinden, lessen met het oog op ons individuele geloofsleven. In dat licht kunnen wij dit verhaal ook lezen, en de Brief aan de Hebreëen bevestigt de juistheid daarvan. Mozes' vlucht naar het land Midjan is dan een daad van persoonlijk geloof, een blijk van een wandel met God. Mozes verliet Egypte zonder de toorn van de koning te vrezen. 'Want hij bleef standvastig, als ziende de Onzienlijke' (Hebr. 11:27).

Een bruid uit de volken

Deze geschiedenis in Exodus 2 bevat overigens nog meer typologische lessen. Mozes vond een vrouw in het land waarin hij als vreemdeling vertoefde, en wel de dochter van de priester van Midjan. Reüel (zijn naam betekent 'vriend van God') nam hem op in zijn huis en gaf hem zijn dochter Sippora (dat betekent 'vogeltje'). Zij baarde een zoon en Mozes noemde hem Gersom (dat is 'vreemdeling daar'), 'want, zeide hij: ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land' (Ex. 2:20-22). Dit vergoedde enigszins het leed van de ballingschap. Later kwam er nog een tweede zoon bij, Eliëzer, en zijn naam betekende 'mijn God is hulp' (Ex. 4:20; 18:4).

Sippora is een beeld van de hemelse Gemeente. De Schrift gebruikt meerdere beelden voor de Gemeente van God in deze tijd. Wij vinden niet slechts de metafoor van een kudde, waarvan Christus de Opperherder is (1 Petr. 5:4). Ook het beeld van de bruidsgemeente is heel gebruikelijk. De Gemeente is de bruid van Christus, de bruid van het Lam (Ef. 5:25vv.; Openb. 19:6vv.). In deze bedeling waarin de Messias door zijn eigen volk is verworpen, bezit Hij een bruid uit de volken. De Gemeente (die grotendeels bestaat uit gelovigen uit de volke-

renwereld) is verenigd met haar Here in de hemel. Bij zijn wederkomst zal Hij met haar in heerlijkheid verschijnen (Kol. 3:1-4).

De individuele gelovigen zien wij in het beeld van de *kinderen* van Mozes. Vergelijk in dit verband Jesaja 8:17-18 en Hebreëen 2:13-18. Als de Opgestane weet Christus Zich verbonden met zijn verlost en kan Hij zeggen: 'Ziehier Ik en de kinderen, die God Mij gegeven heeft' (Hebr. 2:13). Hij is het Hoofd van een nieuwe mensenfamilie, die bestaat uit alle ware kinderen van God, de gegevenen van de Vader. In hun midden heft Hij de lofzang aan, en zo verheerlijkt Hij met hen de Vader, die Hem heeft verlost uit de banden van de dood en Hem eer en heerlijkheid heeft geschonken. Zo weidt Christus de zijnen en leidt Hij hen naar waterbronnen des levens. En eens zal God Zelf alle tranen van de vreemdelingschap van hun ogen afwissen (Openb. 7:17).

*U bent de Bron van licht en leven,
Bron van genâ voor wie gelooft;
U wilt geluk en vrede geven,
al wat uw Woord ons heeft beloofd.*

MARA EN ELIM

‘Drie dagreizen trokken zij door de woestijn zonder water te vinden. En zij kwamen in Mara, maar zij konden het water van Mara niet drinken, omdat het bitter was. Daarom noemde men die plaats Mara... Daarna kwamen zij in Elim; daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen, en zij legerden zich daar aan het water’.

Exodus 15:22-27

De eerste woestijnervaringen

Nadat Israël uit Egypte was geleid, zong het aan de overzijde van de Schelfzee het lied van Mozes, de jubelzang van de bevrijding (Ex. 15:1-18). De Israëlieten waren verlost uit de slavernij, God had hun welgedaan. Het was begrijpelijk dat zij een lofzang zongen.

In dat lied zongen zij reeds over het beloofde land dat zij zouden beërven en over het heiligdom dat God daar zou stichten. Maar zover was het helaas nog niet, eerst wachtte de reis door de woestijn. In de woestijn zouden zij God gaan dienen, zoals Mozes tegenover Faraó reeds had aangekondigd: ‘Wij willen drie dagreizen ver de woestijn intrekken en de HERE,

onze God, offers brengen, zoals Hij ons gezegd heeft' (Ex. 7:16; 8:27-28).

Daarvan lezen wij echter niets in Exodus 15. Inderdaad trokken zij drie dagen door de woestijn, maar aan het brengen van offers kwamen zij niet toe. Dat gebeurde pas later bij de Sinai (Ex. 18:12; 24:3vv.). Noch bij Mara, noch bij Elim was er sprake van het brengen van offers. Integendeel, wij zien hier een morrend volk, een klagend volk. Het loflied was verstomd. Zij vonden geen water in de woestijn. Dat is de eerste 'woestijnervaring', de eerste moeilijke les die het verlorene volk moest leren op de tocht naar Kanaän.

De woestijn is het land van de dood. Het is een dor en dorstig land, zonder water (Ps. 63:2). Het is een beeld van de wereld als het terrein dat het nieuwe leven niets te bieden heeft, het terrein waar het geloof wordt beproefd (Statenvert.: verzocht). In de woestijn leren wij wie wijzelf zijn, maar ook Wie God is (Deut. 8:2-4). Wij leren daar gehoorzaamheid en vertrouwen op God. De ziel van de gelovige dorst daar naar God, ja, zelfs zijn vlees smacht naar Hem. Wij leren daar alles te verwachten van hemelse hulpbronnen. God Zélf voorziet ons in de woestijn van spijs en drank: brood uit de hemel en water uit de rots. Naast het manna waren er ook nog de kwakkels: in de avond gaf de Here hun vlees te eten en in de morgen volop brood. In verband met het manna vinden wij tevens de instelling van de sabbat (Ex. 16). Die heeft ook een diepe profetische en geestelijke betekenis: er blijft nog een sabbatsrust over voor het volk van God (vgl. Hebr. 4:9). Vervolgens vinden wij nog het twistwater van Massa en Meriba (zie hiervoor hoofdstuk 11), alsmede de strijd met Amalek (Ex. 17).

Dit zijn de eerste woestijnervaringen van het volk Israël na de uittocht uit Egypte, ervaringen die ons als nieuwtestamentische gelovigen ook veel te zeggen hebben. De parallellen vinden wij met name in Romeinen, 1 en 2 Korintiërs en Galaten. Na deze eerste ervaringen met God in de woestijn treffen wij de Israëlieten aan bij de berg Gods, de berg Sinai. Daar maakte de Here Zichzelf nader aan zijn volk bekend, sloot Hij een verbond met hen en gaf Hij hun zijn wetten en inzettingen (Ex. 18-24).

Hier werd ook de bouw van de tabernakel, een draagbaar heiligdom voor de God van Israël, voorbereid (Ex. 25-40).

Mara

De eerste ervaring was dus dat men rondtrok door de woestijn zonder water te vinden. De tweede was die van het bittere water: het water van Mara, dat op wonderlijke wijze zoet werd doordat Mozes er een stuk hout in wierp. Wat een teleurstellende belevenis moet dit voor de Israëlieten zijn geweest: toen zij na drie dagreizen eindelijk water vonden, bleek het bitter te zijn en konden zij het niet drinken! Mara (dat betekent 'bitterheid', vgl. Ruth 1:20) ontleende hieraan haar naam: '...zij konden het water van Mara niet drinken, omdat het bitter was. Daarom noemde men die plaats Mara' (Ex. 15:23). Wat een teleurstelling is het ook voor ons als de 'bronnen' waaruit wij menen te kunnen en te mogen drinken, bitter blijken te zijn!

Mara was eigenlijk de eerste echte test tijdens de woestijnreis. Het volk faalde en morde tegen Mozes. Zo bracht God aan het licht wat er in hun hart leefde: het beginsel van opstand, rebellie tegen Hem en tegen hun leidsman Mozes (Ex. 15:24). Morren of murmureren is een van de ergste zonden die er bestaan. In de vermaningen van Paulus in 1 Korintiërs 10 is het de laatste in een opsomming van vijf ernstige afwijkingen van Israël op de reis door de woestijn (1 Kor. 10:10).

De Here, uw Heelmeester

Dit toont aan hoe belangrijk het principe van gehoorzaamheid is tijdens de beproeving: het aandachtig luisteren naar de stem van de Here, het neigen van ons oor tot zijn geboden, en het onderhouden van al zijn inzettingen. Als dat het resultaat is van de test, dan is het goed. Dan ondervinden wij de helende kracht van de Here te midden van de moeilijkheden. Dan ervaren wij dat Hij, de Here, onze Heiland, onze Heelmeester is. Dit is een

van de bekende samengestelde eigennamen van God: De HERE uw Heelmeester (Ex. 15:25-26). Enkele hoofdstukken verder komen wij er weer een tegen: De HERE mijn banier (Ex. 17:15).

Gods belofte is dan dat Hij ons geen enkele van de kwalen zal opleggen, die Hij de Egyptenaren — een beeld van de wereldlingen — heeft opgelegd. Als gelovigen vormen wij dan de grote uitzondering te midden van een wereld zonder God, evenals dat het geval was met het verlore volk Israël. De kwalen, de plagen van Egypte, spreken profetisch van de oordelen die nog over de wereld zullen komen tijdens de Grote Verdrukking. Het laatste Bijbelboek toont enkele treffende overeenkomsten met de plagen die over Egypte kwamen.

Wij herinneren ons dat tijdens de eerste plaag het water in bloed werd veranderd, zodat de Egyptenaren het water uit de Nijl niet konden drinken (Ex. 7:14-25). In de eindtijd zal het water ook ondrinkbaar zijn. De wateren zullen bitter zijn: de bronnen van het leven veranderen in bittere doodswateren. Het derde bazuinoordeel is namelijk dat er een grote ster uit de hemel valt op het derde deel der rivieren en op de bronnen der wateren. De naam van de ster wordt genoemd Alsem (dat betekent merkwaardig genoeg ook 'bitter'). Het derde deel van de wateren wordt dan alsem en velen van de mensen sterven van het water, omdat het bitter geworden is (Openb. 8:10-11).

Wat is dan het redmiddel, het geneesmiddel voor het bittere water? Hoe kunnen wij ontkomen aan de plagen van Egypte? Het is veelzeggend dat de Here Mozes een [stuk] hout, een boomstam wees (zie de Statenvert. en de Engelse vert.). Precies hetzelfde woord wordt in Deuteronomium 21 gebruikt in verband met de doodstraf door middel van ophanging: '...maar gij zult hem dezelfde dag nog begraven, want een gehangene [aan een paal] is door God vervloekt' (Deut. 21:22-23). Het bekende citaat van Paulus in de Brief aan de Galaten is aan deze passage ontleend: 'Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek der wet door voor ons een vloek te worden; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die aan het hout hangt' (Gal. 3:13).

Het verband met het kruishout is dus evident. Christus heeft Zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen op het hout

(1 Petr. 2:24). Toch moeten wij niet alleen aan de betekenis van het kruis als zodanig denken (hoe belangrijk dat ook is), maar evengoed aan de Persoon van Christus Zelf. Kort voor de kruisiging noemde de Here Jezus *Zichzelf* immers ‘het groene hout’ (Luc. 23:31). Wanneer wij het hout hier typologisch duiden, gaat het dus om ‘Jezus Christus en die gekruisigd’, om de woorden van Paulus te gebruiken (1 Kor. 2:2). Zijn Persoon en zijn volbrachte werk op het kruis van Golgota: dat is de remedie tegen elke kwaal, tegen elke plaag. Jezus Christus en die gekruisigd was o.a. het geneesmiddel voor de slechte situatie waarin de Korintiërs verkeerden, en ook voor de dwaling waaraan de Galaten zich overgaven. Want ook aan hen was Jezus Christus als de Gekruisigde voor de ogen geschilderd (Gal. 3:1). Tot Hem moesten zij zich weer wenden, met Hem moesten zij opnieuw in een levende verbinding worden gebracht.

Het hout dat in het bittere water werd geworpen, maakte het water zoet. Zo werd het drinkbaar. Zo maakt ook de gedachte aan het lijden van Christus het bittere in ons leven zoet. Niets kan ons scheiden van de liefde van God, die Hij heeft bewezen in de overgave van zijn geliefde Zoon. En niets kan ons scheiden van de liefde van Christus, die Hij heeft getoond in zijn Zelfovergave op het kruishout. Inderdaad, de Here is onze Heiland, onze Heelmeester. Maar er was geen goedkope oplossing voor onze diepe nood, onze bittere ellende. Christus moest Mens worden en zijn leven voor ons afleggen om ons het leven te kunnen geven.

Elim

Na Mara volgde de oase Elim (dat betekent ‘bomen’; terebinten of palmen). In Elim dronk Israël volop van het water des levens: ‘...daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen, en zij legerden zich daar aan het water’ (Ex. 15:27). Hier is de kudde van God aan rustige wateren gevoerd en ligt ze neer in grazige weiden (Ps. 23:2). Het is een volheid van weldaden, die God zijn volk bewijst. Wat een contrast met Mara!

Hier in Elim zijn louter zegeningen te vinden:

- (1) maar liefst twaalf bronnen om uit te drinken, voor iedere stam een bron;
- (2) de schaduw, de bescherming van zeventig palmbomen tegen de hitte;
- (3) een veilige legerplaats aan het water.

Alles spreekt van Gods zorg voor zijn volk. Alles getuigt van een volmaakte orde en rust. De getallen twaalf en zeventig vinden wij zowel in verbinding met Israël als met de Gemeente. Zoals er twaalf stamvaders voor Israël waren, waren er ook twaalf apostelen voor de Gemeente. Zij hebben het fundament van de Gemeente gelegd (Ef. 2:20). Er waren zeventig oudsten die in Israël een voorname plaats innamen (Ex. 24:1). Vergelijk het latere sanhedrin, dat uit zeventig leden bestond plus de hogepriester. In het Nieuwe Testament vinden wij niet alleen twaalf apostelen die werden uitgezonden door de Here Jezus, maar later volgde ook de uitzending van de zeventig (Luc. 10:1).

Wij staan nog steeds op het fundament dat de apostelen hebben gelegd. Wij laven ons nog steeds aan de bronnen die zij ons hebben nagelaten in het geïnspireerde Woord van God. Wij legeren ons nog steeds 'daar aan het water'. Het levende water blijft stromen voor ieder die gelooft. Wij rusten ook nog steeds in de schaduw, de veilige bescherming van de 'zeventig palmbomen': de oudsten en de vele gaven die de verheerlijkte Here ons uit zijn volheid geeft (Ef. 4:7vv.). Elim — deze oase in de woestijn is als het ware een voorsmaak van het beloofde land, de hemelse rust.

*Waar ik niets zie dan zandwoestijnen,
een land waar enkel dorheid woont,
waar ik van honger zou verkwijnen,
en waar geen bron de pelgrim loont,
wil God uit frisse bron mij drinken
met levenswater, klaar en rein,
wil Hij mijn ziel verkwikking schenken
uit de onuitputb're heilfontein.*

WATER UIT DE ROTS

‘En het volk dorstte daar naar water, het morde tegen Mozes...
Zie, Ik zal daar vóór u op de rots bij Horeb staan; dan zult gij
op de rots slaan en daaruit zal water te voorschijn komen,
zodat het volk kan drinken’.

Exodus 17:1-7

Opnieuw gebrek aan water

Toen de Israëlieten van Elim waren opgebroken, kwamen zij in de woestijn Sin, die tussen Elim en de Sinai ligt (Ex. 16:1). Het reisdoel, de berg Gods, kwam dus al in zicht. Daarna trokken zij via enkele andere pleisterplaatsen (Dofka en Alus, Num. 33:12-13) naar Refidim (dat betekent ‘vlakten’). Daar bevond men zich reeds in de nabijheid van de Horeb (dat is een andere naam voor de berg Sinai, zie Ex. 17:6; 19:2). Maar hier was geen water voor het volk om te drinken (Ex. 17:1).

Er ontstond dus opnieuw gebrek aan water — wat op zichzelf te verwachten viel op een tocht door de woestijn. Het wonder van Mara was vergeten. Gods genadige voorzieningen in Elim leken ververwijderd te zijn. Het volk kwam opnieuw in opstand. Vervolgens speelde zich te Refidim ook de strijd met

Amalek af, waarbij Jozua streed in de vlakte en Mozes voorbe-
de deed op de heuveltop (Ex. 17:8vv.).

Bij Mara morde het volk tegen Mozes (Ex. 15:24), in de woestijn Sin morde het tegen Mozes en Aäron (Ex. 16:2). Te Refidim is het gemor weer met name tegen Mozes gericht, maar is Aäron erbij ingesloten: 'Het volk begon met Mozes te twisten en zeide: *Geef* ons water, zodat wij kunnen drinken' (Ex. 17:2). Door deze meervoudsvorm te gebruiken, werd Aäron medeverantwoordelijk gesteld voor het probleem.

In Exodus 15 ging het om een waterprobleem, in Exodus 16 om een hongerprobleem. Beide problemen kwamen door Gods goedheid en door de bemiddeling van Mozes en Aäron snel tot een oplossing. Exodus 17 lijkt min of meer een herhaling te zijn van het al eerder gesignaleerde gebrek aan water, maar de dorst was heviger en zo was het ook met het gemor van de Israëlieten. Het was luider en dreigender. Mozes voelde zich nog meer in het nauw gedreven en vreesde zelfs voor zijn leven: 'Nog een ogenblik en zij gaan mij stenigen!' (Ex. 17:4).

Hun gemor was in feite echter tegen God Zélf gericht: het was rebellie tegen Hem en tegen zijn leiding! 'Wat twist gij met mij?', was dan ook de reactie van Mozes. Het gemor reikte verder en hóger: 'Wat stelt gij de HERE op de proef?' (Ex. 17:2). In het voorgaande hoofdstuk hadden Mozes en Aäron ook al zoiets gezegd: 'Wat zijn wij? Niet tegen ons was uw gemor, maar tegen de HERE' (Ex. 16:8). De aanklacht van het volk, waarop wij straks nog nader zullen ingaan, was niet terecht. Het was uiteraard niet Gods bedoeling om hen, hun kinderen en hun kudde van dorst te doen omkomen in de woestijn (Ex. 17:3). Hij had wat beters met hen voor, maar door hun gemor vielen de meesten van hen inderdaad in de woestijn.

Gods waterbron

Wat was Gods remedie, Gods redmiddel voor dit probleem? De oplossing was niet een [stuk] hout dat in het water moest worden geworpen, zoals bij Mara. In dit geval was het iets anders.

Het was de staf van Mozes, waarmee hij de Nijl had geslagen (Ex. 17:5). Het was een eenvoudige herdersstaf, die echter ook 'de staf Gods' werd genoemd (Ex. 4:17,20). Het was de staf die in een slang was veranderd (Ex. 4:1-5). Dit was het instrument waarmee Mozes zijn wondertekenen had verricht in het land Egypte. Deze staf sprak van het Goddelijke gezag waarmee hij was bekleed en waarmee hij de oordelen over Egypte had gebracht. Het was dus een oordeelsstaf, geen priesterlijke staf zoals de staf van Aäron die gebloeid had (Num. 17:1-10; 20:8-9). Op dit belangrijke onderscheid zullen wij nog nader ingaan in hoofdstuk 12.

Met deze oordeelsstaf moest Mozes op de rots bij Horeb slaan en dan zou daaruit water tevoorschijn komen, zodat het volk kon drinken (Ex. 17:5-6). Het slaan van de rots spreekt evenals het slaan van de Nijl van het voltrekken van een Goddelijk gericht. Mozes moest vóór het volk uitgaan en enkele getuigen met zich meenemen, enige oudsten van Israël. Om dit wonder te kunnen verrichten, moesten zij dus de pleisterplaats te Refidim verlaten en alvast naar de volgende legerplaats bij de berg Gods gaan (vgl. Ex. 18:5; 19:2). Bij de Horeb zouden zij God ontmoeten, en God Zelf zou daar vóór Mozes op de rots staan.

Dan zou het wonder plaatshebben. Mozes zou met zijn staf op de rots slaan en op die manier zou de rots een bron van levend water worden. Het water zou gaan stromen en het zou blijven stromen, zodat het hele volk kon drinken. En zo gebeurde het ook: 'Mozes deed alzo voor de ogen van de oudsten van Israël' (Ex. 17:6). God Zelf 'deed voor hen water uit de rots stromen; Hij toch spleet de rots, zodat het water vloeide' (Jes. 48:21).

Deze voorziening was van bijzondere, blijvende aard. De Israëlieten leden voortaan geen dorst meer op de tocht door de woestijn, zoals de profeet Jesaja ook betuigde (het watergebrek in Numeri 20 was een uitzondering). De waterstromen volgden de Israëlieten, waar zij ook heentrokken. Het Nieuwe Testament verzekert ons dit eveneens en zegt zelfs dat *de rots* met hen meeging: '...want zij dronken uit een geestelijke rots, welke met hen medeging, en die rots was de Christus' (1 Kor. 10:4).

De frisse waterstromen zijn een beeld van de Heilige Geest, waarmee wij zijn gedrenkt (1 Kor. 12:13). Wij moeten echter bedenken dat die stromen vloeiden uit de *geslagen* Rots, uit een Christus die leed onder de slaande hand van God in de drie uren van duisternis op het kruis van Golgota. Hij liet Zich daar verbrijzelen om onze ongerechtigheden, Hij droeg de straf die wij verdiend hadden. Zijn lijden en sterven vormden de grondslag voor de uitstorting van de Geest. De Geest kon pas worden geschonken nadat Jezus verheerlijkt was (Joh. 7:37-39).

Dat is gebeurd op de Pinksterdag. Sindsdien blijft het water stromen! De Geest wordt niet opnieuw uitgestort op aarde, wel mogen wij bidden om een hernieuwde werking van de Geest. Het is deze Geest die levend maakt, die ons verfrist en nieuwe levenskracht geeft. Hij gaat met ons mee op onze reis door de woestijn en wil steeds onze Trooster zijn. Wat een reden tot dankbaarheid hebben wij dus. Of lijken wij misschien toch ook een beetje op het morrende volk in de woestijn?

Massa en Meriba

Achteraf gaf Mozes wel commentaar op de opstand van de Israëlieten tegen zijn leiderschap. Hij noemde de plaats waar het volk met hem had getwist vanwege het gebrek aan water 'Massa en Meriba' (Ex. 17:7). Zodoende bleef de herinnering aan dit gebeuren voor het nageslacht bewaard. De reden van de naamgeving wordt in dit vers uitvoerig omschreven: '...wegens de twist der Israëlieten en omdat zij de HERE op de proef gesteld hadden door te zeggen: Is de HERE in ons midden of niet?'

Massa betekent 'beproeving', Meriba 'strijd' of 'twist' (in Hebr. 3:8 weergegeven met 'verbittering'). Het bijzondere van deze beproeving was niet zozeer dat God zijn volk op de proef stelde en liet zien wat er in hun hart leefde, maar veeleer omgekeerd dat Israël zijn God op de proef stelde! En wel door Hem uit te dagen, door een bewijs van zijn tegenwoordigheid te eisen, door twijfel te tonen aan zijn liefde en trouw en aan zijn aanwezigheid in hun midden. Het was de taal van het ongelooft,

die ons in onze dagen ook niet zo onbekend in de oren klinkt: Als er een God is, dan moet Hij dit of dat doen!

Hoe reageerde de Here op deze beproeving, op deze uitdaging? Niet met dreigementen, niet met oordeel, niet met een rechtvaardige straf. Het was louter gunst en goedheid die Hij openbaarde: Hij schonk het volk volop water. Wij hebben reeds gezien dat deze geschiedenis ons in type laat zien hoe een Ander de straf droeg. De Rots werd geslagen, en het volk ging vrijuit en ondervond louter zegen. Het levende water kwam volop tevoorschijn uit de geslagen Rots, dat is de Christus (1 Kor. 10:4). De frisse waterstromen van de Geest vloeien nog steeds, ook voor ons.

Massa en Meriba worden wel steeds in de Schrift aangehaald als afschrikwekkende voorbeelden. Mozes komt er zelf op terug in het Boek Deuteronomium: 'Gij zult de HERE, uw God, niet verzoeken, zoals gij bij Massa gedaan hebt' (Deut. 6:16). Massa hoorde thuis in een reeks van drie ernstige gebeurtenissen, waarbij de Israëlieten hun God telkens vertoerden (Deut. 9:22; vgl. Num. 11). In de zegen van Mozes noemt hij Levi als gunstige uitzondering, als de stam die de proef goed doorstaan heeft (Deut. 33:8). Hier anticipeert hij ook op het latere gebeuren bij de berg Sinai, waar Levi de goede keus maakte en zich toewijdde aan de dienst van de Here.

In de Psalmen worden Massa en Meriba ook herhaaldelijk genoemd (Ps. 81:8; 95:8-9; 106:32-33). Bij het laatste citaat gaat het echter om de gebeurtenissen die in Numeri 20 worden beschreven. Hier wordt de naam Meriba tijdens een latere episode van de woestijnreis in een soortgelijke situatie opnieuw gebruikt (zie in dit verband hoofdstuk 12).

Zelfs in het Nieuwe Testament is de herinnering aan Massa en Meriba bewaard gebleven, doordat de Hebreeënbrief Psalm 95 uitgebreid citeert (zie Ps. 95:7b-11; Hebr. 3:7vv.; 4:3vv.). In de Griekse vertaling van het Oude Testament, de Septuaginta, zijn de plaatsnamen vertaald weergegeven met de woorden 'verbittering' en 'verzoeking'. Dit accentueert het belang ervan. Deze weergave heeft ook de goedkeuring van de Heilige Geest, zoals de aanhaling in de Hebreeënbrief ons verzekert: 'Daarom, gelijk

de Heilige Geest zegt: Heden, indien gij zijn stem hoort, verhardt uw harten niet, zoals bij de verbittering (Meriba), ten dage van de verzoeking (Massa) in de woestijn, waar uw vaders Mij verzochten door Mij op de proef te stellen, hoewel zij mijn werken zagen, veertig jaren lang' (Hebr. 3:7-9).

Het 'verbitteren' en het 'verzoeken' van God wordt hierdoor niet beperkt tot deze beide plaatsen, maar krijgt een veel bredere betekenis. Deze plaatsen karakteriseerden in feite de héle woestijnreis: de Israëlieten verzochten God veertig jaren lang, zij stelden Hem constant op de proef. Bij het op de proef stellen, het uitproberen, gaat het om twijfel aan Gods macht om wonderen te kunnen doen. Bij het verzoeken gaat het om twijfel aangaande Gods trouw.

Het voorbeeld van de Here Jezus Zelf tijdens de verzoeking in de woestijn toont ons hoe wij deze listen moeten weerstaan met het Woord van God in de hand. Jezus citeerde wat Mozes had opgemerkt naar aanleiding van de verzoeking bij Massa: 'Er staat ook geschreven: Gij zult de Here, uw God, niet verzoeken' (Deut. 6:16; Matt. 4:7; Luc. 4:12). Wij mogen God niet uitdagen en Hem uitproberen om te zien hoever wij kunnen gaan. In plaats daarvan moeten wij alles gelovig in zijn hand leggen en wachten op zijn hulp en leiding. Zo leeft de herinnering aan Massa en Meriba voort. Het zijn blijvende lessen voor de woestijnreis, ook voor ons als volgelingen van Christus.

*Mij zal geen goede weide ontbreken;
U spijzigt mij met overvloed,
en zachtjes leidt U, Heer, mijn voet
aan stille, verse waterbeken,
die U uit rotsen vloeien doet.*

OPNIEUW: WATER UIT DE ROTS

‘Toen de vergadering geen water had, liep zij te hoop tegen Mozes en Aäron, en het volk twistte met Mozes...

Toen sprak de HERE tot Mozes: Neem de staf en laat de vergadering samenkomen, gij en uw broeder Aäron; spreek dan in hun tegenwoordigheid tot de rots, dan zal zij haar water geven; gij zult voor hen water uit de rots te voorschijn doen komen en de vergadering en hun vee drenken’.

Numeri 20:2-13

De dood van Mirjam

Na vele omzwervingen door de woestijn kwamen de Israëlieten weer in Kades-Barnea (dat betekent ‘heilige bron’), het vroegere uitgangspunt voor de verkenning van Kanaän (vgl. Num. 13:26; 32:8vv.; Deut. 1:19vv.). In het tweede jaar na de uittocht uit Egypte was Kades voor langere tijd hun legerplaats geweest. Inmiddels waren er zo’n achtendertig jaar verstreken en waren bijna alle krijgslieden die het goede land versmaad hadden, gestorven in de woestijn (Num. 14:20:35; Deut. 2:14-16).

Wij lezen hier over nog een sterfgeval. Dat gebeurde vol-

gens de aanhef van dit hoofdstuk in de eerste maand (Num. 20:1). Mogelijk was dit aan het begin van het laatste jaar van de woestijnreis. Mirjam stierf in Kades en werd daar begraven in de woestijn Sin. Dit was een gebied dat zich vanaf de woestijn ten noorden van Kades-Barnea tot ver in het zuiden uitstrekte. De naam Sinai hangt mogelijk hiermee samen. In Numeri 13 wordt Kades gesitueerd in de woestijn Paran, waaruit wij kunnen opmaken dat dit laatste gebied een deel van de woestijn Sin vormde. Wij kennen deze plaatsen ook uit het leven van Abraham en van Hagar (Gen. 14:6-7; 16:14; 21:21).

Mirjam was tijdens de woestijnreis ook een keer in opstand gekomen tegen Mozes, maar was daarvoor toen reeds gestraft (zie Num. 12). Helaas mocht zij het beloofde land niet binnengaan. Haar dood bepaalt ons bij het ernstige feit dat het alle mensen beschikt is éénmaal te sterven en daarna het oordeel (Hebr. 9:27). De Schrift noemt alleen Henoch en Elia als uitzonderingen op deze regel. De dood is tot alle mensen doorgegaan, omdat allen gezondigd hebben (Rom. 5:12). Want het loon, dat de zonde geeft, is de dood (Rom. 6:23). Zo stierf Mirjam, de profetes, in de woestijn. Zij werd begraven in Kades. Numeri 20 is een hoofdstuk van zonde, dood en oordeel, hoewel te midden van dit alles toch ook Gods genade schittert.

De zonde van Mozes en Aäron

Zelfs Mozes en Aäron konden niet ontkomen aan het oordeel van de dood, zoals dit hoofdstuk op indrukwekkende wijze laat zien. Zij schoten tekort in gehoorzaamheid bij 'het water van Meriba', waar de Israëlieten opnieuw met de HERE twistten en Hij Zich onder hen de Heilige betoonde (Num. 20:13; vgl. Ex. 17:7). Later in dit Boek is sprake van 'het water van Meribat-Kades', d.i. het twistwater van Kades (Num. 27:12-14). Evenals het opstandige volk faalden ook Mozes en Aäron als leiders in deze voor hen zo moeilijke situatie, en daarom zouden zij evenmin het beloofde land binnengaan (Num. 20:12).

Dit is een ingrijpende gebeurtenis geweest in het leven van

deze Godsmannen, waarop later nog uitvoerig wordt teruggegrepen, vooral door Mozes zelf (zie Deut. 1:37; 3:26-27; 4:21; 32:48vv.; Ps. 106:32-33). Zij vertrouwden niet op God en lieten tegenover de Israëlieten niet zien dat Hij de Heilige was. Daarom moesten zij de gevolgen van hun zonde dragen in de woestijn. Het land Kanaän zouden zij niet binnengaan. Aäron stierf op de berg Hor (Num. 20:22-29), Mozes enige tijd later op de berg Nebo (Deut. 34:1-8).

Wat was de aanleiding tot hun falen? Terwijl het volk in Kades verbleef, kreeg het gebrek aan water. 'Toen de vergadering geen water had, liep zij te hoop tegen Mozes en Aäron, en het volk twistte met Mozes' (Num. 20:2). Het was dezelfde beproeving die de Israëlieten aan het begin van de woestijnreis ook hadden meegemaakt (Ex. 17:1). Zij ontlokte weer precies dezelfde reactie. Tientallen jaren lang was er echter wel water geweest, het water dat stroomde uit de rots bij Horeb die destijds door Mozes was geslagen met de staf waarmee hij in Egypte de Nijl had geslagen. Vele jaren lang hadden de Israëlieten het wonder van deze bovennatuurlijke voorziening dagelijks ondervonden. Zij waren er zo aan gewend geraakt, dat ze er niet eens meer dankbaar voor waren. Het was voor hen een vanzelfsprekendheid geworden. Daarom stelde God hen opnieuw op de proef om te weten wat er in hun hart leefde.

Dat was helaas niet veel goeds. Het resultaat was een complete volksopstand. De volksvergadering spaarde haar leiders niet. Mozes en Aäron werden persoonlijk verantwoordelijk gesteld voor de problemen. Zij kregen diverse verwijten te horen, die soms nog vroom klonken ook. De Israëlieten waren toch het volk van God, 'de gemeente des HEREN'? Wat hadden Mozes en Aäron hun aangedaan, door hen uit Egypte te doen optrekken en hen in dit barre oord te brengen? Moest Gods volk nu hier sterven in de woestijn, waar niets groeide en waar geen water was om te drinken? Dan hadden zij beter kunnen sterven met hun broeders die al eerder waren omgekomen (Num. 20:3-5).

Mozes en Aäron reageerden in eerste instantie heel goed. Zij gingen niet in discussie met de gemeente, maar begaven zich

naar de ingang van de tent der samenkomst. Daar knielden zij neer voor Gods aangezicht om in stil gebed hun harten voor Hem uit te storten. Het antwoord liet niet lang op zich wachten, want 'de heerlijkheid des HEREN verscheen hun' (Num. 20:6). God Zelf kwam hen te hulp.

Spreek dan tot de Rots

Tot zover was er geen probleem. De opdracht die God gaf, was ook duidelijk. Mozes moest de staf van Aäron nemen van vóór het aangezicht des Heren (Num. 20:9). Dat was de staf die gebloeid had en die als het bewijs van het door God erkende hogepriesterschap van Aäron in de tent der samenkomst werd bewaard 'tot een teken voor de wederspannigen' (Num. 17:10). Met die staf in zijn hand moest hij in de tegenwoordigheid van het volk tot de rots spreken, dan zou de rots haar water geven. Aärons staf was de staf van het priesterschap, de staf van de genade, van de voorbede in het heiligdom. Het was de staf die gebloeid had; hij had bloesem voortgebracht, bloemen gedragen en amandelen doen rijpen.

Typologisch spreekt dat van opstandingsleven, leven uit de dood. Christus is na zijn opstanding uit de doden het heiligdom binnengegaan en Hogepriester geworden voor altoos. Daarentegen was de staf van Mozes zelf een staf van oordeel en vergelding: daarmee had hij de Nijl geslagen en de Schelfzee gespleten. Bij de Horeb had hij ermee op de rots geslagen. Dat spreekt van het oordeel dat Christus eens voor altijd heeft gedragen op het kruis van Golgota; dat kan niet worden herhaald.

De zonde van Mozes was nu dat hij zijn *eigen* staf nam en daarmee opnieuw op de rots sloeg, in plaats van tot de rots te spreken. Hiermee schaarde hij zich in feite bij het weerspannige volk en weerstreefde hij Gods bevel (Num. 20:24; 27:14). Bovendien sprak hij onbezonnen met zijn lippen. Daarom verging het hem kwalijk om hunnentwil (Ps. 106:33).

Eerst leek het echter goed te gaan. Mozes nam de staf van

Aäron en vergaderde het volk vóór de rots (over de juiste locatie van de rots wordt niets gezegd; de berg Horeb was elf dagreizen verwijderd van Kades). Maar toen keek hij niet meer naar de rots om die toe te spreken; hij draaide zich om en richtte zich tot het halsstarrige volk. Vol toorn sprak hij enkele korte zinnen tot hen: 'Hoort toch, wederspannigen, zullen wij uit deze rots voor u water tevoorschijn doen komen?' Daarop volgde een onbeheerste en vleselijke reactie. Mozes hief zijn hand op en sloeg de rots met zijn eigen staf tweemaal, 'en er kwam veel water uit, zodat de vergadering kon drinken en ook het vee' (Num. 20:10-11).

Wij moeten hierbij bedenken dat het Gods bedoeling was geweest om het volk Israël een nieuwe openbaring van zijn genade te schenken. Mozes had daartoe het werktuig moeten zijn. De wet was door Mozes gegeven, en dat ging gepaard met indrukwekkende verschijnselen. Maar nu ging het om iets hogers: God wilde zijn genade betonen, en dat óndanks de opstandigheid van het volk. Uiteraard zijn de genade en de waarheid pas definitief door Jezus Christus gekomen (Joh. 1:17). Maar God wilde alvast een voorproef ervan geven; en wij zien Mozes tijdens de woestijnreis ook diverse malen als voorbidder optreden, zodat God het volk telkens weer genade kon bewijzen (zie Ex. 32-34; Num. 14). Maar hier faalde hij.

Weliswaar verhinderde dat niet dat er zegen kwam, want er vloeide veel water uit de rots. Maar Mozes onteerde God, doordat hij niet volkomen op Hem vertrouwde in deze situatie en Hem niet 'heiligde' ten aanschouwen van de Israëlieten. Dat betekent dat hij niet liet zien Wie God was in de verhevenheid van zijn gunst en de grootheid van zijn genade, als Degene die boven de zonde van het volk stond en die op grond van zijn eigen soevereine goedheid wilde voorzien in hun behoeften. Alles wat daartoe nodig was, was priesterlijke bemiddeling, gebed en voorbede.

God betoonde Zich desondanks toch de Heilige onder hen, en wel door (1) rijkelijk te voorzien in de noden van het volk, en (2) door het falen van Mozes en Aäron op gepaste wijze te bestraffen (vgl. Lev. 10:3). Zij zouden delen in het oordeel van

het ongeloofige volk en het beloofde land niet betreden (Num. 20:12-13).

Dit behelst een belangrijke les voor ons, die zoveel eeuwen later leven. Mogelijk wil God ook in deze tijd nog een opwekking schenken en nieuw leven geven te midden van zoveel dorheid en doodsheid. Mogelijk wil Hij zijn soevereine genade betonen en het water des levens in rijke mate doen stromen. Wanneer Hij ons daartoe als voorbidders in zijn dienst wil gebruiken, laten wij zijn bevel dan niet weerstreven. Laten wij *spreken* tot de Rots. Dat wil dus zeggen: Laten wij bidden tot de verheerlijkte Christus aan Gods rechterhand. Laten wij de staf van het oordeel niet hanteren — wanneer God ons daartoe geen opdracht geeft. Laten wij de *priesterstaf* in de hand nemen en pleiten op de genade van onze Here Jezus Christus, die eenmaal om onze zonden geleden heeft en de straf voorgoed gedragen heeft. Op grond van zijn volbrachte werk mogen wij zeker zijn van zijn zegen.

*Er komen stromen van zegen,
zend ons die heilstroom nu neer!
Geef ons die grote verkwikking;
geef z' ons voortdurend, o Heer!*

DE SPRINGBRON

‘Vandaar ging het naar Beër. Dit is de bron, waarvan de HERE tot Mozes gezegd had: Vergader het volk, dan zal Ik hun water geven. Toen heeft Israël dit lied gezongen:
 Wel op, gij bron; zingt haar in beurtzang toe;
 (of: Spring op, gij put, zingt daarvan bij beurte)
 de bron die de vorsten groeven, die edelen des volks boorden
 met hun scepter, met hun staven’.

Numeri 21:16-18

Beër: een bron in de woestijn

Het lied over de springbron in de bundel van Johannes de Heer verwijst in feite naar de laatste hoofdstukken van de Openbaring van Johannes, naar de rivier van water des levens, de heilfontein die ontspringt uit de troon van God en van het Lam (Openb. 22:1). Het lied getuigt van de grote toekomst die ons als kinderen van God wacht bij de Here, waar de verlost en elkaar weerzien en door de engelen worden begroet.

Toch denk ik bij dit lied ook graag aan de springbron waarin God nu al voorziet tijdens ons leven hier op aarde, dat zoveel overeenkomst vertoont met de woestijnreis van de Israëlieten.

Ik denk dan uiteraard aan de 'springbron' die de Here Jezus noemde in zijn gesprek met de Samaritaanse vrouw. Hij sprak met haar over het water dat Hij zou geven als de verheerlijkte Here, het levende water dat de dorst van het hart lest. En hiermee doelde Hij op de gave van de Heilige Geest, die na Christus' verhoging zou worden uitgestort op aarde. Dit 'water' wordt in ons die geloven 'tot een fontein van water, dat springt ten eeuwigen leven' (Joh. 4:14).

Dat is de springbron die ons als christenpelgrims nu reeds ter beschikking staat in de 'woestijn', in deze wereld in haar huidige gedaante. De bron Beër lag daadwerkelijk in de woestijn, zoals blijkt uit het verband in Numeri 21. Na de tocht rond Edom en Moab kwamen de Israëlieten aan de overzijde van de Arnon en daar, aan de noordgrens van Moab, legerden zij zich in de woestijn (Num. 21:13-18). Volgens sommigen horen de laatste woorden van vers 18 ('En van de woestijn ging het naar Mattana') nog bij het lied over de bron. Mattana betekent 'geschenk', en dan zou de laatste regel van het lied dus inhouden dat de bron een geschenk van de woestijn was. In Jesaja 15:8 wordt Beër aangeduid als Beër-Elim. Het was dus een oase in de woestijn met water en bomen.

Zoals gezegd is onze springbron als nieuwtestamentische gelovigen: de Heilige Geest die in ons woont. Wie van dit 'water' gedronken heeft, dat Christus ons geeft, zal geen dorst krijgen in eeuwigheid (Joh. 4:14). Want de Trooster is bij ons en in ons tot in eeuwigheid (Joh. 14:16-17). Het opspringen van de bron 'tot' of 'in' het eeuwige leven, geeft niet slechts een tijdsduur aan. Het is ook richtinggevend. De fontein springt niet alleen tot in eeuwigheid, maar zij brengt ons ook in verbinding met 'het eeuwige leven', dat is Jezus Christus Zelf (vgl. 1 Joh. 5:20). De Heilige Geest is de band met God en met Christus; en de kennis van de Vader en de Zoon *is* het eeuwige leven (Joh. 17:3).

De parallel tussen Numeri 21 en het Nieuwe Testament is trouwens zeer bijzonder. Aan de geschiedenis van de bron Beër gaat namelijk nog iets vooraf, en wel het voorval van de koperen slang (Num. 21:4-9). Daarop wordt teruggegrepen in

Johannes 3, en de Here Jezus brengt dat in verband met zijn eigen verhoging op het kruis. Zoals de slang in de woestijn verhoogd is, 'zó moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder die gelooft, in Hem eeuwig leven heeft' (Joh. 3:14-15).

Christus is op het kruis voor ons tot zonde gemaakt. Als de verhoogde Mensenzoon heeft Hij het werk van de verlossing volbracht en getriomfeerd over de machten van zonde, dood en duivel. Christus heeft deze machten openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd (Kol. 2:14-15). Door een blik op het kruis is er leven en heil. Zoals de Israëliet door het zien naar de verhoogde slang in leven bleef, zo ontvangt nu ieder die in het geloof op Jezus ziet het eeuwige leven. Daarom kan de beet van de oude slang, d.i. de satan, ons niet meer deren.

Deze twee geschiedenissen in Numeri 21 horen bij elkaar: de koperen slang in de woestijn, en de bron in de woestijn. En zo is het ook met de grote heilsfeiten die wij vinden in Johannes 3 en 4: ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Christus' verhoging op het kruis werd gevolgd door zijn verhoging in de hemel en de uitstorting van de Heilige Geest. De *mens* verhoogde Hem aan het kruishout, maar *God* verhoogde Hem aan zijn rechterhand in de hemel (na zijn opstanding uit de doden). Vanuit de hoge heeft Christus de Heilige Geest uitgestort over zijn volk, en de Geest die in ons woont, is in ons de fontein geworden die springt tot in het eeuwige leven.

Wel op, gij bron

Dit geeft in Numeri 21 aanleiding tot een loflied: een lied in de woestijn, een lied over de bron. Zoals het bij de Israëlieten was, zo is het ook met ons als christenen. Wij zingen over de Bron van ons heil. Wij prijzen de Vader en de Zoon, en wij doen dat dóór de Heilige Geest. De Geest leidt ons in onze aanbidding, in onze eredienst, in onze liederen en gebeden. Bij de Schelfzee was er ook gezongen. Dat was het lied van de verlossing, de jubelzang van de bevrijding (Ex. 15; vgl. Rom. 8). Maar daarna

was er geen lied meer gehoord tijdens de woestijnreis, afgezien van de afgodische beurtzang rondom het gouden kalf (Ex. 32). Hier klonk echter opnieuw een loflied in de woestijn, een beurtzang in verband met deze bijzondere bron die de vorsten groeven.

Dit danklied staat in schrill contrast tot het begin van dit hoofdstuk, tot het geklaag en gemor van het ondankbare volk in de woestijn, dat de aanleiding vormde tot het voorval met de koperen slang. Toen klonk er protest naar aanleiding van het gebrek aan brood en water in de woestijn. Met het hemelse manna waren de Israëlieten niet meer tevreden; van die flauwe spijs walgden zij (Num. 21:5; vgl. 11:6). Kennelijk was er ook weer gebrek aan water ontstaan. Het resultaat was een protesthouding tegen God en tegen Mozes.

De springbron waarin de Here enige tijd later voorzag, leidde echter tot spontane blijdschap, tot beurtzang en reidans. Er was al eerder een verandering ten goede opgetreden in de houding van het volk ten opzichte van Mozes. De Israëlieten waren tot inkeer gekomen en hadden hun opstandigheid beleiden (Num. 21:7). Deze verandering in gezindheid mondde uit in dit lied, dat met recht als een geestelijk hoogtepunt van de woestijnreis kan worden gezien.

Men zong de bron een loflied toe: 'Wel op, gij bron'. Wij hebben reeds nagedacht over de betekenis van het opwellen of opspringen, en wel in het licht van het gesprek van de Here Jezus met de Samaritaanse vrouw. De springbron voorziet in de innerlijke dorst van de gelovige en bewerkt daardoor gevoelens van lof en dank jegens Christus en jegens God de Vader. De Bron van ons heil willen wij prijzen in onze liederen en gebeden. Dankbaarheid en aanbidding wellen op in het hart van de gelovige: zij springen op naar boven.

Maar de springbron in ons binnenste zorgt ook voor verfrissing in onze omgeving, in de dorre woestijn waardoor wij heentrekken. Stromen van levend water vloeien uit ons hart naar buiten en brengen nieuw leven te midden van de wildernis (Joh. 7:37-39). Dan verandert zelfs het tranendal in een oord van bronnen (Ps. 84:7). Wij moeten echter wel éérst tot Christus

komen om zelf te drinken en onze eigen dorst te lessen. Bovendien moeten wij ons stééds aan deze Bron laven om anderen blijvend tot zegen te kunnen zijn.

De bron die vorsten groeven

Christus is de Bron, en *Hij* voorziet ons van levend water. Dat zien wij in type ook in deze geschiedenis tijdens de woestijnreis. Mozes moest het volk bijeenroepen, en dan zou de Here *Zelf* voorzien in de nood: 'Vergader het volk, dan zal *Ik* hun water geven' (Num. 21:16). Het levende water hebben wij niet aan onszelf te danken, maar aan Gods soevereine goedheid en aan het volbrachte werk van Christus. Dat hebben wij reeds in de voorgaande hoofdstukken gezien (zie hoofdstuk 11 en 12).

Aan de andere kant is er toch ook het aspect van onze persónlijke verantwoordelijkheid, en dat komt hier net zo goed naar voren. Want hoewel de Here het water gaf, vloeide het ditmaal niet uit de rots. Het ging hier om een bron die met eigen inspanning *gegraven* moest worden; er moest veel werk voor worden verzet. Maar het is mooi om te zien dat dit werk gebeurde door de vorsten, door de edelen van het volk. Deze leiders schaamden zich niet voor dit nederige werk, maar zij zetten zich met heel hun waardigheid, met heel hun autoriteit ervoor in. De scepter, de heersersstaf — het teken van hun gezag — werd zelfs gebruikt voor het goede doel. Zó werd de bron gegraven en het levende water aangeboord. En dit werd gememoreerd in het lied: '...de bron, die de vorsten groeven, die edelen des volks boorden met hun scepter, met hun staven' (Num. 21:18).

Bij de bouw van de tabernakel zien wij eveneens een geweldige inzet van de kant van de vorsten van het volk (Ex. 35:27; Num. 7:2vv.). Zij brachten grote offers. Er is echter ook een negatief voorbeeld in de Bijbel. Dat vinden wij bij de herbouw van de muren en poorten van Jeruzalem ten tijde van Nehemia. Dan lezen wij dat de aanzienlijken, de voortreffelijken onder de Tekoïeten hun schouders niet wilden zetten onder het werk van

hun heer (Neh. 3:5). Zij wilden hun nek niet buigen om dat nederige en zware werk te doen.

Hoe is dat bij ons? Zijn wij tot dienst bereid? Staan wij klaar om ons volledig in te zetten voor Gods huis, voor Gods volk, voor de 'watervoorziening' tijdens de gezamenlijke reis naar het Vaderland? Dan zullen wij elkaar vinden bij de springbron.

*Zal 'k u weerzien bij de springbron,
bij des Heren heilfontein;
onder Jezus' uitverkorenen,
en in Hem volkomen rein?*

*Ja, ik volg u naar de springbron,
naar des Heren heilfontein,
God geheiligd, vrij en rein.*

EEN LAND VAN BRONNEN

‘Want de HERE, uw God, brengt u in een goed land, een land van beken, bronnen en wateren, die in de dalen en op de bergen ontspringen’.

Deuteronomium 8:7

Een goed land

God had zijn uitverkoren volk Israël gered uit Egypte en veertig jaar lang geleid door de woestijn. De Israëlieten moesten dit niet vergeten nu zij op het punt stonden Kanaän binnen te gaan, maar in liefde en gehoorzaamheid Hem dienen, opdat zij ook in de toekomst zouden mogen leven onder zijn gunst. Gods weldaden vroegen dankbaarheid, maar ook gehoorzaamheid aan zijn geboden. In zijn rede blikte Mozes terug op de moeilijke woestijnreis, maar hij zag ook vooruit naar de intocht in Kanaän die voor de deur stond.

Die beide elementen vinden wij ook in Deuteronomium 8. Het is zowel een terugblik als een vooruitblik, zoals wij dat bijvoorbeeld kennen bij de overgang van het oude naar het nieuwe jaar. De Israëlieten stonden op de drempel van een nieuwe fase in hun bestaan. Enerzijds moesten zij heel de weg gedenken, waarop de Here hen de afgelopen veertig jaar in de woest-

tijn had geleid. Dat was met vallen en opstaan gegaan, en zij hadden zowel hun eigen boze hart als Gods goedheid leren kennen 'in de grote en vreselijke woestijn, met vurige slangen en schorpioenen en dorstig land zonder water' (Deut. 8:15). In ootmoed, afhankelijkheid en gehoorzaamheid moesten zij voortaan de Here trouw blijven, door met een voornemen van het hart in zijn wegen te wandelen en Hem te vrezen. Anderzijds moesten zij zich ook voorbereiden op de intocht in Kanaän, nu zij aan de vooravond stonden van de verovering van het beloofde land. Zij moesten de juiste houding tonen, een nederige gezindheid, zodat zij de rijke zegeningen van het land met een dankbaar hart uit Gods hand zouden aannemen en zich niet zouden verheffen op hun eigen kracht om bezittingen te verwerven.

Het was inderdaad een goed land dat de Here hun wilde geven. Na het verspieden van Kanaän sprak Kaleb zelfs over een 'buitengewoon goed land' (Num. 14:7). Helaas verspreidden de overige tien verspieders een kwaad gerucht omtrent het land dat zij verspied hadden (Num. 13:32-33), zodat de Israëlieten het goede land versmaadden en weigerden op te trekken om het in bezit te nemen. Dit gebeurde vermoedelijk in het tweede jaar van de woestijnreis en er zouden nog achtendertig lange jaren volgen totdat de weerspannige strijders tot de laatste man waren gestorven in de woestijn.

Mozes sprak in zijn rede tot de Israëlieten in de velden van Moab herhaaldelijk over 'het goede land' dat zij zouden beëerven (Deut. 1:35; 3:25; 4:21-22; 6:18). Het was een land, 'vloeiende van melk en honig' (Deut. 6:3). Deuteronomium 8 gaat uitvoerig in op dit thema, en beschrijft het goede land in contrast met de grote en vreselijke woestijn waardoor zij waren heenge trokken. Wij vinden hier een gedetailleerde omschrijving van het land waarin de Here hen zou brengen.

Het land was:

- (1) een goed land (vs. 7a, zo ook vs. 10b);
- (2) een land van beken, bronnen en wateren (vs. 7b);
- (3) een land van tarwe en gerst, van wijnstokken, vijgenbomen en granaatappelen (vs. 8a);

- (4) een land van olierijke olijfbomen en honig (vs. 8b);
- (5) een land waarin men geen armoede zou lijden en aan niets gebrek zou hebben (vs. 9a);
- (6) een land waarvan de stenen ijzer waren en uit welks bergen men koper zou houwen (vs. 9b);
- (7) een land van lofprijzing vanwege de rijke zegen, de overvloed die God hun had geschonken (vs. 10).

Het goede land kende dus een zévenvoudige zegen. Mozes beschreef de rijkdom van het beloofde land in zijn tegenstelling tot het woestijngebied, waarin Israël tot dusver had verkeerd. Hij begon met de watervoorziening, die de garantie was voor de vruchtbaarheid van het land (vs. 7b). Zodoende was het rijk aan kostelijke producten, zowel van de landbouw als van de boomcultuur (vs. 8a). De (rijkdom aan) olijfolie en de honing namen een aparte plaats in (vs. 8b). Men zou er dus niet in armoede brood eten, maar in overvloed (vs. 9a). Aan dit alles werd nog toegevoegd dat de bodem ijzer- en kopererts bevatte (vs. 9b). Waarschijnlijk moeten wij hierbij denken aan het Overjordaanse, het noorden van het land en de Libanon (Deut. 3:11; 33:25; 2 Sam. 8:8; 1 Kon. 7:46). Dit beeld werd voltooid door de tekening van het dankbare volk, zoals het tot verzadiging toe zou eten en God zou prijzen voor al zijn gunstbewijzen (vs. 10). Het leven in het beloofde land zou een rijk gezegend leven zijn. Zo geeft Christus de zijnen nu leven en overvloed, waarvoor wij Hem ook mogen danken (Joh. 10:10).

Deze zegen van het land correspondeert met de veelheid aan zegen die de christen aantreft in de hemelse gewesten. Ja, dit erfdeel bekoort ons (vgl. Ps. 16:6). De vijandige machten in Kanaän zijn een beeld van de overheden en machten in de hemelse gewesten, die ons het bezit van ons erfdeel willen ontzeggen (Ef. 6:10vv.). De God en Vader van onze Here Jezus Christus heeft ons met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten gezegend in Christus (Ef. 1:3vv.). Het is niet moeilijk om in Efeziërs 1 ook zeven of nog meer zegeningen te ontdekken. Onze zegeningen houden verband met de kennis van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Onze positie als kinderen,

zonen en erfgenamen is daarop gebaseerd. Dit zou ook bij ons moeten resulteren in grote dankbaarheid en lofprijzing jegens de Bron van onze zegen, zoals de apostel ook duidelijk aangeeft: 'Gezegend', of 'Geloofd' zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus!

Beken, bronnen en wateren

In het kader van ons onderwerp moeten wij ons nu beperken tot het éérstgenoemde aspect van de zegen van het land, namelijk dat van de watervoorziening. Het land was ruimschoots van water voorzien. God zorgde daarvoor. Het was niet als het land Egypte, waaruit de Israëlieten getrokken waren, dat zij na het zaaien kunstmatig moesten drenken met Nijlwater. In Kanaän moesten zij de zegen van bóven verwachten: het land dronk water van de regen des hemels. Daarvoor zorgde de Here, want zijn ogen waren bestendig daarop gericht, van het begin van het jaar tot het einde (Deut. 11:10-12).

Daarom moesten zij de zegen van Hem alleen verwachten, niet van de goden van de Kanaänieten, natuur- en weergoden, waarvan men dacht dat ze de gang van de seizoenen beheersten en regen en vruchtbaarheid konden schenken (Deut. 8:19). De verering van de afgoden vond plaats onder elke groene boom (Deut. 12:2). Wanneer de Israëlieten de Here met een volkomen hart zouden dienen, zou Hij de regen voor het land op zijn tijd geven, de vroege en de late regen, zodat zij koren en most en olie konden inzamelen. Zouden zij dat echter niet doen en zich wenden tot de afgoden, dan zou de Here de hemel toesluiten, zodat er geen regen meer kwam en de bodem zijn opbrengst niet meer gaf (Deut. 11:13-17). Dan zouden zij weldra te gronde gaan in het goede land, dat de Here hun had gegeven. Een bekend voorbeeld van een dergelijke tuchtiging hebben wij in de geschiedenis van Elia (1 Kon. 17:1).

Zoals reeds eerder uiteengezet zijn de waterstromen een beeld van de hemelse gave die wij als gelovigen hebben ontvangen, de Heilige Geest waarmee wij zijn gedrenkt

(1 Kor. 12:13). De vroege regen spreekt van de uitstorting van de Geest op de Pinksterdag (Hand. 2), de late regen van de uitstorting van de Geest in de eindtijd (Zach. 10:1). Het is de Geest die het goede land dat wij als christenen hebben ontvangen, het terrein van zegen in de hemelse gewesten, voor ons ontsluit en vruchtbaar maakt. Als wij op deze 'akker' zaaien, zullen wij uit de Geest eeuwig leven oogsten (Gal. 6:8). Het eeuwige leven, de kostelijke vrucht van het goede land dat ons is toegezegd, is de kennis van en de levensgemeenschap met de Vader en de Zoon (Joh. 17:3).

Dat is sprake is van 'een land van beken, bronnen en wateren', tekent de overvloed en de rijke werking van de Geest. Bij 'beken' moeten wij niet aan kleine, ondiepe wateren denken, maar aan rivieren en stromen. God 'bezoekt het land en verleent het overvloed, de beek Gods is vol water' (Ps. 65:10-11). Bronnen werden overal gevonden in het land, daar waar het grondwater borrelend aan de oppervlakte kwam. Zie ook hoofdstuk 6 van dit boekje. De Geest is de Bron van levend water, dat opspringt tot in het eeuwige leven (Joh. 4:14). Bij de 'wateren' gaat het om waterdiepten, watervloeden, afkomstig uit onderaardse waterreservoirs (vgl. de zegen van Jozef in Gen. 49:25 en Deut. 33:13). Hierbij denk ik aan 'de diepten Gods', de geheimenissen van de wijsheid van God, zoals die nu door de Geest zijn onthuld en vastgelegd in de geschriften van het Nieuwe Testament (1 Kor. 2).

Op bergen en in dalen

De wateren waren dus overal te vinden in het land, op de bergen en in de dalen. In de vlakten kwamen zij tevoorschijn, maar ook op het gebergte (zie Ezech. 31:3-4). God geeft de Geest niet met mate (Joh. 3:34). Waar wij ons ook bevinden in het land van Gods belofte, overal stroomt er zegen. Het levende water ontspringt zowel in de dalen als op de bergen. Als wij de werking van de Geest niet kunnen bespeuren in ons leven, moeten wij de oorzaak daarvan allereerst bij onszelf zoeken.

Wij kunnen de Geest bedroeven (Ef. 4:30), en zelfs uitblussen, of uitdoven (1 Thess. 5:19).

Verlangt u naar de vrije werking van de Geest in uw leven? Hij wil uw wensen vervullen, en dat op elk terrein van uw leven. Een mooie illustratie daarvan vinden wij in het leven van Aksa, de dochter van Kaleb, in Richteren 1. Bij de verovering van de stad Debir, op de grens tussen het gebergte van Juda en de Laagte, werd zij de vrouw van Otniël en vroeg zij haar vader om een huwelijksgift: zij wilde niet slechts een stuk land, maar ook waterbronnen erbij. Haar vader gaf haar wat zij begeerde: 'Toen gaf Kaleb haar de hoog- en de laaggelegen bronnen' (Richt. 1:15).

Het land was niet compleet zonder bronnen. Kaleb had zijn dochter een stuk bouwland gegeven, maar dat was niet genoeg. Om dat dorre land vruchtbaar te maken, had zij ook waterbronnen nodig — zowel op het gebergte als in de dalen. Wij hebben ook geestelijke bezittingen ontvangen, maar beseffen wij wel evenals Aksa, dat wij het niet kunnen stellen zonder bronnen van levend water, zonder de krachtige werking van Gods Geest?

Kaleb gaf zijn dochter de hoog- en de laaggelegen bronnen — een prachtig beeld van wat God ons heeft geschonken, opdat wij vrucht zouden dragen voor Hem. De hooggelegen bronnen doen ons denken aan Christus in de heerlijkheid, die ons heeft bekleed met kracht uit den hoge. Wat een vreugde is het om Hem te zien met het oog van het geloof: de verheerlijkte Here aan Gods rechterhand! Hoe voorziet Hij in al onze behoeften als de grote Hogepriester bij God, en de Voorspraak bij de Vader! Hoe transformeert Hij ons leven, doordat wij naar zijn beeld veranderd worden van heerlijkheid tot heerlijkheid!

De laaggelegen bronnen wijzen meer op de werking van de Geest hier beneden. Hij woont in ons op aarde en vervult ons hart en ons leven. Wat een stroom van zegen zal er in ons leven ontspringen, als wij ons steeds laven aan deze Bron, als wij handelen en wandelen in overeenstemming met de vrije werking van zijn wil! Wat een vruchten zullen er spruiten uit

het land dat aan onze zorg is toevertrouwd, als de levendmakende Geest onbelemmerd kan uitstromen in de dorre en dorstige grond om ons heen!

*Er komen stromen van zegen,
heerlijk, verkwikkend zal 't zijn:
op de valleien en bergen
zal er nieuw leven dan zijn.*

Andere werken van dezelfde auteur:

Abba, Vader

De rijkdommen van Gods Vadernaam

De profeet Elisa

Bijbelstudies over het leven en de wonderen van Elisa

Simson, verliezer of winnaar?

Simson als type van Christus

Strijd de goede strijd van het geloof

Een plaatsbepaling in de geestelijke strijd

*Verkrijgbaar bij de christelijke boekhandel,
of bij het distributieadres:*

Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn.